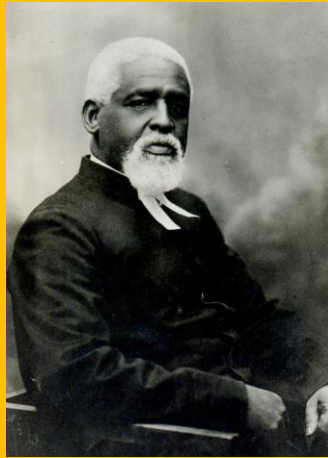

Remembering unique Eritreans in contemporary history

A short biographical sketch
Of
Pastor Teweldemedhin Ghebremedhin

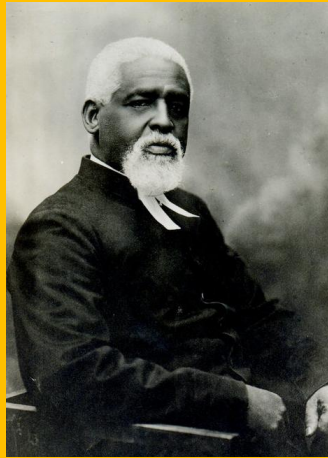
1860 -1930

The first Eritrean Evangelist pastor
ordained
In
Eritrea

*Compiled and edited
By
Emnetu Tesfay*

ጅጋትና ንዝክሮም

ሓጺር ዛንታ ሂወት
ቀሺ
ተወልደመድህን ገብረመድህን

1860 -1930

ኣብ ኤርትራ
ፋልማይ ክህንነት ወንጌላዊት ቤተክርስቲያን
ዝተቐበሉ

ጠርፍፍን ኣሰናዳዊን
እምነቱ ተሰፋይ

ዝርዝር ትሕዝቶ

<p>Early life and personal data ግዜ ቅድሳነትን ጉሰነትን</p>	
<p>Light brightens darkness ብርሃን አብ ጸልማት የብርሃ</p>	
<p>At the Geleb Mission school አብ ቤት ትምህርቲ ሚስዮን ገለብ</p>	
<p>Journey to Sweden ጉዕዞ ናብ ሸወደን</p>	
<p>In the service of God and the Mission at his homeland አብ ዓዲ አብ አገልግሎት አምላኸን ሚስዮንን</p>	
<p>Return to Geleb ምምላሽ ናብ ገለብ</p>	
<p>The publication of the New Testament ሓድሽ ኪዳን ተሓትመ</p>	
<p>Teweldemedhin with children ተወልደመድህንን ቆልዑን</p>	
<p>Teweldemedhin in his native village ተወልደመድህን አብ መበቆል ዓዲ</p>	
<p>End of life ህይወት አብ መወዳእታ</p>	

ቀሺ ተወልደመድህን ገብረመድህን (1860-1930)

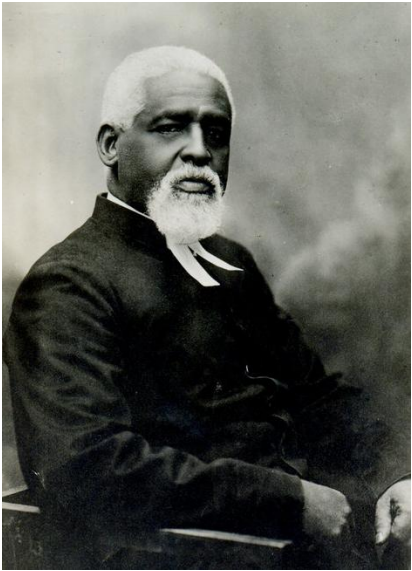
ቀሺ ተወልደመድህን ገብረመድህን (1860-1930) ቀሺ ጥራሕ ዘይኮኑስ መምህርን ተርጓሚን ውን እዮም ነይሮም። ኣብ 1872 ድያቆን ናይ ቤተክርስቲያን ተዋህዶ እዮም ነይሮም። ክሳብ ኣርባዕተ ወለዶ ንድሕሪት ተመሊስካ ወለዶምን ሓወቦታቶምን ካህናት ናይ ቤተክርስቲያን ተዋህዶ ኮይኖም እዮም ዘገልግሉ ነይሮም። እንተኾነ ኣቦአምን ሓወቦአምን ባዕሉም ድማ ተወልደመድህን ድሕሪ ርክብ ምስ ሚስቶናውያን ካብ ሸወደን ዝመጹ ምርኻቦም ናብ ወንጌላዊት ቤተክርስቲያን ቀድሞም። ቀሺ ተወልደመድህን ኣብቲ እምነትን ኣገባብን ናይ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ለውጢ ንክግበር ድልዮቶም ስለዝነበረ ጻዕሪ ኣካዪዶም እዮም እንተኾነ ክሲን ተቓውሞን የጋጥሞም ነይሩ።

ኣብ መጀመርታ ናይ 1874 ቀሺ ተወልደመድህን ኣብ ገሉብ ዝነበረ ናይ ሸወደናውያን ሚስቶን ቤት ትምህርቲ ተማህሩ። ኣብኡ ምስ ዳዊት ኣማኑኤል (1862-1944) ኮይኖም ሓድሽ ኪዳን ናብ ቋንቋ ትግረ ንምቱርጓም ብሓባር ሰራሐም። ቅድሚ ተርጉሞም ምውድኦም ግን ንቐጻሊ ትምህርቲ ናብ ሃገር ሸወደን ተላእኩ (1883-1887)። ኣብኡ ትምህርቲ መጽሓፍ ቅዱስን ቋንቋታት መጽሓፍ ቅዱስን ተማህሩ። እቲ ዝወሰድዎ ትምህርቲ ንዓዶም ምስ ተመልሱ ኣብ ዘካየዱዎ ስራሓት ምትርጓም ሓጋዚ እዩ ነይሩ። ናይ ትግረ ቋንቋ ፊደላት ኣተናብሃ ዝገልጽ ከምኡ ውን መጽሓፍ ንባብ ኣዳልዮም ብ 1889 ተሓትመት። ኣብታ ዓመት እቲኣ ድማ ናይ ሸወደን ሚስቶን ቤት ማሕተም ነታ ናይ መጀመርታ ክፋል ብቀሺ ተወልደመድህን ዝተተርጎመት ወንጌል ማርቆስ ተሓትመት። (Ullendorff, 1968: 71)

ንሶም ኣብ ኣስመራ ብ ኣ ኮልሞዲን (A. Kolmodin) ናይ መጀመርታ ካህን ኣብ ምሉእ ክፍሊ ዓለም ኣፍሪቃ ኮይኖም ተቐብኡ (1909)። ሓዲሽ ክዳን ብምልኣታ ብቋንቋ ትግረ ብ1902 ተሓትማ ወጸት። ኣብ 1934 ድማ ካልኣይ ሕታም ብመሰረት እቲ ቀሺ ተወልደመድህን ዝሓንጸጸዎ ናይ ፊደላት ኣተናብሃ ተሓትማ ወጸት። ብድሕርዚ ምስ ተወልደመድህን ገብሩን (1869-1960) ዶክተር ካርል ዊንኪስት (Dr. Karl Winqvist) ኮይኖም ኣብቲ ምትርጓም ሓድሽ ኪዳን ናብ ቋንቋ ትግረኛ መደብ ስራሕ ኣተዉ። ሓድሽ ኪዳን ቋንቋ ትግረኛ ብ1909 ተወዲኦ ተሓትመት። ብድሕሪኡ ውን ኣብቲ ስራሕ ናይ ምትርጓም ብሉይ ኪዳን ኣተዉ። ብተወሳኺ ነቲ ናይ ትምህርታውን ምትርጓምን ስራሕ ድማ ከም ቀሺ ከም መምህር ከም መራሒ ኮይኖም የገልግሉ ነበሩ። ካብ [Wikipedia](#) ዝተተርጎመ

ኣብ 1909 ብዙሕ ፍጻሞታት ተኸሲቶም እዮም። ኣብ ወንጌላዊት ቤተ ክርስትያን ዝኾነ ሓደ ኣገዳሲ ፍጻሞ፣ ናይ መጀመርያ ምቕባእ ወደባት ቀሺ እዩ። ክሳብ እዚ ግዜ ዝነበሩ ኣቐሻሻቲ ካብ ኦርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስትያን ዝመጹ ወይ ከኣ ኣብ ሸወደን ከይዶም ዝተቐበሉ (ንኣብነት ቀሺ ማርቆስ ግርማይ) እዮም ዝነበሩ። ኣብ ወርሒ ጥሪ 1909 ግን ኣብ ኤርትራ ኣብ ወንጌላዊት ቤተ ክርስትያን ናይ መጀመርያ ቐሺ ተቐቢሎም። ንሶም ከኣ ቀሺ ተወልደመድህን ገብረመድህን (1860 – 1930) እዮም ዝነበሩ። ናይዞም ኣብ ምትርጓም መጽሓፍ ቅዱስ ብቐንቋታት ትግረን ትግርኛን ዓቢ ግደ ዝነበሮም ቀሺ ሓጺር ዛንታ ህይወት ቀጺሉ ይቐርብ። እዚ ዛንታዚ ኻብቲ ብመልክዕ መጽሓፍ ኪሕተም ዚዳሎ ዘሎ ቐዳሕ ዝተወሰደ እዩ።

ሓጺር
ዛንታ ህይወት ቀሺ ተወልደመድህን ገብረመድህን
(1986 -1930)

ቀሺ ተወልደመድህን ገብረመድህን
(source: Facebook Kenisha)

ብርዓ ሆልመር ዝተዘንተወ ፣ ብጉስታሽ ኣረን ኸኣ ዝተተርጎመ

ኣብቲ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዚርከብ ምድሪ ሓበሻ፡፡ ሓደ ህዝቢ ኣሎ፣ ሕብሮም ከደራይ፡፡ ምልኩዓት፡፡ ጽሑፋትን ቅልጡፋትን እዮም፣ ዓድታቶም ኣብ በረኽቲ ዝተደኮና ቐሻታት እዮን፣ ብቐሻሊውን ክትድይበን ኣሸገርቲ እዮን፣ ንሳቶም ግን ኪኸዱ እንከሎ፡፡ ኣብቲ ኣጻድፍን ጽርግያ ዘይብሉን መገድታት ብቐሻሊ ይስጉሙ፡፡

እዚ እንዛረበሉ ዘሎና ዘመን ኣብ ናይ ሃጻይ ዮሃንስ ግዜ ዚጅምር እዩ፣ እተን ናይዚ ግዜ ቐሻታት ከለን ተመሳሰልቲ እዮን፣ ኣብቲ ምድሪ ኸኣ ዘየቋርጽ ህውከት ነበረ፣ ዓባይቲ ራእሲታት ስልጣንን ሃብትን ንምድላብ ኣንጻር ሓድሕዶም ዕጡቃት ጭፍራታት ነበርዎም፣ እቶም ቆርብቶም ዝሓረረ ተዋጋእቲ ጨካኛትን ንዘመተ ዝተዳለ'ን ነበሩ፣ ሰብኡት ይቐትሉ፡፡ ኣንስትን ቆልዑን ይጨውዩን ቐሻታት የቃጽሉን፣ ካብ ከምዚ መጥቃዕታት ኪድሕና እዮን እምበኣር እተን ዓድታት ኣብ በረኽቲ ቦታታት ዝተደኮና፡፡

ሓረስቶት ምስ ኣንስቶምን ደቆምን ከሉ ሳዕ ኪሃድሙ ይግደዱ ነበሩ፣ ሰላምን ህድኣትን ከም ብሓድሽ ክሳዕ ዚሰፍን ኣብ ጫካ ወይ በዓትታት ይሕብኡ፣ እኸሎም ከኣ ኣብ ሎቓታታት ከዚኖም ኣብ ምድሪ ይቐብርዎ ነበሩ፣ ነቲ ናይ ብሩር ገንዘብም ኣብ ትሕቲ እቶን የቐምጥዎ፣ ብዓቢ እምኒ ነቲ እቶን ይኸድንዎ እም እቲ እምኒ ብሓውን ሓሙኹሽትን ይሸፈን ነበረ፣ ወይውን ገንዘብም ኣብቲ በረኽቲ መደቀሲኦም ይሰትርዎ፣ ምስ ተመልሱ ገዝኦም ዋላውን ከሉ ቐሻታቶም ብሓዊ ተቐጺሉ ይጸንሑም፣ ግናኸ ገንዘብምሲ ኹብ ዘሎዎ ጎርጎርም ይረኽብዎ ነበሩ፡፡

እቶም ኣብ ዝባን ኣዴታቶም ብማሕዘል እተጸሩ ህጻናት ጥራይ ዝሓሸ ድሕንነት ይሰምዖም ነበረ፣ ንሳቶም ከሉ ሳዕ ካብ ኣዴታቶም ኣይፍለዩን፣ ነቶም ጓሶት ዝነበሩ ኣወዳትን ነተን ካብ ጫካ ዕንጻይቲ፡፡ ካብ ሩባ ኸኣ ማይ ዚጓርታ ኣዋልድን ግን እቲ ኩነታት ጽንኩር ነበረ፣ እዚኦም ኣብ ዚኾነ ይኹን እዋን ኪጭወዩ ይኸእሉ ነበሩ፣ ብሰንኪ ሸፋቱ ኣብ ቀጻሊ ራዕዲ እንተ ነበሩ ዘገርም ኣይነበረን፣ እቶም ራእሲታት ሓያላት ጎይቶት እዮም ዝነበሩ፣ ክዳውንቶም ብናይ ወርቅን ብሩርን ስልማታት ዘገጸ ምልኮ-ዕ ካባታት እዩ ዝነበረ፣ ኣብ ርእሶም ናይ ወርቂ ኣኸሊል ይወድዩ፣ ካብቲ ኣኸሊል ከኣ ካብ ብሩር እተሰርሑ ተንጠልጠልቲ ኣሎ፣ እዚኦም ኣብ ጸሓይ እናተወዛወዙ የንጸባርቑ፣ እቲ ኣኸሊል ኣብ ርእሱ ብፋረ ኣንበሳ ዝተዛዘመ እዩ፣ እዚ ኸኣ ናይቲ ራእሲ ብርታዕ ኸመልከት ተባሂሉ እዩ፣ እቲ ኣብ ኣእዳዎም ዝሓዘዎ ዋልታ ኹብ ቆርብት ዝተሰርሐ እዩ፣ ብብሩር ዝተሰለመ ኸኣ እዩ፣ ኣብ ሸንጦም ጠያይቲ ዚእርንብ ቅናት ነበርዎም፣ እቲ ጠዋይ ሴፎም ከኣ ኣብ ቀይሕ ሰገባኡ ኹብ ምሕኩልቶም ጠልጠል ኢሉ ይርኣ፣ እተን ጽቡቓት፡፡ ድልዳላት ኣባቕል ዚማርኽ ትርኢት ኣሎዎን፣ ስልማተንን ልጓመንን ብብሩር ዝወቀበ እዩ፡፡

ኣብ ጎኒ እቲ ራእሲ፡፡ ደቁን ኣገልገልቱን የሰንይዎ፣ ብዙሕ ግዜ ዝዚፍ ናይ ቆርብት ዳቋ እተኸድኑ እዮም፣ ኣብ ርእሶም ሕብራዊ ቐናት ነበርዎም፡፡ ኣብ መንኲብም መሳርያ ኩናት፡፡ ኣብ ጎኖም ከኣ ሴፍ ይርኣ፣ ኩሉ ሳዕ ንትእዛዝ መራሒኦም ይጸባበዩ፣ ብኹሉ ሰብ ከኣ ዝተፈርሁ እዮም፡፡

ግዜ ቅድሳህንን ጉሰነትን

አብዚ ግዜዚ አብ ዓዲተከሌዛን ዝተባህለት ቍሽት ሓደ ሃብታም ሓረስታይን ብዓልቲ ቤቱን ይነብሩ ነበሩ። ንእሽቶ ጓል ከአ ነበረቶም። ስማ ዓዚዛ እዩ። ንሳ ምጭውትን ሕያወይትን እያ። ንወለዳ ኸአ ምንጫ ሓጎሶም ኮነት። ንወዲ ፈታዊእም ከመርዕውዋ ብንእሽቶአ መብጽዓ ኣትዮም ነበሩ። እዚ አብ ባህሊ ሓበሻ ዝውቱር ነገር እዩ። ሓደ መዓልቲ ዓዚዛ ብህጻና እንከላ ኣዲአ ብድቁሳ ገዲፋታ ኸደት። እታ ሰበይቲ ብዝወጸቶ ነዊሕ ደንጎዮት። እታ ጓል ምስ ተንስአት ከትበኪ ጀመረት። ኣዲአ ኸም ዘየላ ምስ ተረድአት ከአ ኣምሪራ ብኸያታ ቀጸለት። መወዳእትኡ ንምብካይ ዓቕሚ ኸሳዕ እትሰእን ኮነት። ስቕታ ኸአ ወረሳ። ወለዳ ምስ መጹ ናይ ብኸያት ድምጺ ኸተውጽእ ኣይከአለትን። እንታይ ከም ዝረኸባ ኸአ ኣይፈለጡን። ስለዚ ኸአ ምስ ዓበየት ኪትዛረብ ኣይከአለትን። ዓባስ ኮይና ቐጸለት።

ወለዳ በዚ ኣዝዮም ጎሃዮ። ኣብቲ ምድሮም ሓኪም ዚብሃል ኣይነበሮምን። ኪፍውሳ ዚኸእል ከአ ሓደኳ ኣይተረኸበን። ነቲ ህይወታ ዘምርር ካልእ ኮነታት ከአ ኣጋጠመ። እቶም ወለዲ ሕጹያ ዓባስ ምኻና ምስ ፈለጡ። ዓባስ ሰበይቲ ወዲ ኣይደለዩን። እታ ጓል ግን ዓበየት። ንሳ ምጭውቲ። ምልክዕቲ። ለዋህን ነዲአ ኸአ ሓጋዚትን ኮነት። ምስ ሳናዱአ ናብ በረኻ ኸይዳ ዕንጸይቲ ተምጽእ። ካብ ሩባ ኸአ ማይ ትጓርት ነበረት። እቲ መገዲ ዓዲ ጸዳፍን ኣእማን ዝበዝሐን እዩ። እቲ ናይ ምውፋር ስራሕ ከአ ኣዝዮ ኣድካሚ ነበረ።

ተወልደመድህን ገብረመድህን አብ የሃነሉንድ ተምሃራይ ዝነበረሉ ግዜ
(source: Kenisha by Karl Johan Lundstrom/Ezra Gebremedhin)

ሓደ መዓልቲ ሓደ ቐሺ በቲ መገዲ ብበቕሎም እናደየቡ ደኺሞም ኣዕረፉ። ጸሓይ ዘንድድ ዋዒአ ትሰድድ ነበረት። እቶም ዝደኸሙ ቐሺ ነተን ካብ ሩባ ዚምለሳ ኣዋልድ ዓዲ ምስ ረአዩ። ካብቲ ማይ ዝመልአሉ ዓታሩኣን ከስትየእም ለመንወን። እተን ኣዋልድ ግና ግዶም ከይገበራ ሓዲገንኦም ሓለፉ። ሓንቲ ጥራይ ደው በለት። ነቲ ናይ ቆርበት መእሰሪኣ ፈቲሓ። ዕትሮኣ ብጥንቃቄ ኣውረደት። ካብቲ ዝሓዘቶ ሓምሓም ከአ ማይ ቀዲሓ። ብኸልተ ኣእዳዋ ነቶም ቐሺ ማይ ኣቐበለቶም። አብዚ ግዜዚ እቶም ቐሺ ዓባስ ምኻና ተረድኦም። ግናኸ ኣዝዮም ፈተውዋ።

<ካብ ኩላተን እተን ዚዛረባ ንሰኪ ትልብሚ> እናበሉ ናብቲ ማእከል ዓዲ ኣሰነይዎ፣ ናብ ስድርኣ ኣትዮም ከኣ መሕደሪ ረኽቡ፣ ንጽባሒቱ ናብ ዓዶም ቅድሚ ምንቃሎም። እዞም ቐሺ ንወለዲ እታ ጓል ሕጻይቲ ኺትኮኖ ንሓደ ገብረመድህን ዝሰሙ ወደም ኪትወህብ ሓተትዎም፣ ሰለጦም ከኣ፣ ድሕሪ ሓጺር ግዜ ናይ ሕጻ ህያባትን ጥልፍን ሒዞም ተመልሱ፣ መርዓ ኸኣ ብስዎ። ብእንጌራን ብሕሩድን ተጻምበለ፣ እቲ መርዓ ሰፊሕ ድግስ ነበረ። ዓዚዛ ናብ ክቡራት ናይ ካህናት ቤተሰብ ስለ ዝኣተወት ወለዳ ብዙሕ ተሓጎሱ፣ ምሽት ምስ ኮነ ኸኣ እታ መርዓትን መርዓውን ናብቲ መርዓዊ ዚቕመጡሉ ዝነበረ ናብ ጸዓዘጋ ኣምርሑ።

ዓዚዛ ንግዚኡ ንዕንጻይቲ ወይስ ንማይ ምውፋር ኣይምልከታን ነበረ፣ ምኽንያቱ ንኣሸቱ መርዑት ካብ ዝዘኣን ኪወጻ ኣይፍቀደንን እዩ፣ ብናይ ውሽጢ ዝዛ ዕዮ ግን ይጽመዳ ነበረ፣ እታ ነዋሕ ቍመትን ድልድልትን ዓዚዛ ንሓማታ እንጌራ ብምስንካትን ብምጥላፍን ትሕግዛ ነበረት።

ቀዳማይ ውሉዳ እትወልደሉ ግዜ ምስ በጽሐ ኸኣ ከምቲ ልማድ ናብ ቤት ወለዳ ኸደት፣ ብ1860 ዓዚዛ ሓደ ጽቡቕ ወዲ ወለደት፣ ብጥምቀቱ ኸኣ ተወልደመድህን ተሰምዖ፣ ዓብዩ ናይ ኣዲኡ ሓልዮት ዘዩድልዮ ምስ መሰለ ኸኣ ዝበዝሐ ግዜኡ ኣብ እንዳ ኣበሓጎታቱ ኸሕልፎ ጀመረ፣ ንሳቶም ክሳዕ ወዲ ሸውዓተ ዓመት ዚኸውን ኣዕበይዎ።

ካብዚ ግዜዚ ግን ናብ ወለዱ መጺኡ ምስ መሳቶኡ ጓሶት ኣጣል ኪጓሲ ጀመረ፣ ምሽት ኣብ ጥቓ ሓዊ ኮይኑ እቶም ክልተ ሚእትን ሱሳን ፊደላት ይመሃር ነበረ፣ ኣቦኡ ገብረመድህንን ሓወቡ ሓይልኡን ኣብ ጸዓዘጋ ኣቕሸሸቲ እዮም ዝነበሩ፣ እኳ ደኣ እቶም ምርኡያት ነበሩ፣ ንተወልደ ፊደል ከቐጽርዎ ብዙሕ ሃረርታ ነበሮም፣ ንሱ ኸኣ ንትምህርቲ ፍሉይ ተውህቦ ኸም ዝነበሮ ኣመስከረ፣ ነቲ ጥንታዊ ናይ ቤተ-ክህነት ቋንቋ ዝኾነ ግእዝ እዩ ዚመሃር ዝነበረ፣ ስለዚ ምስ ካልኣት ጓሶት ደቂ ተባዕትዮ ብትምህርቲ ኺዓቢ ጀመረ።

ሓወቡ ቐሺ ሓይልኡን ንኹሉ ዚገብሮ ዕዮ ብዓቢ ተገዳስነት እዩ ዚዓም፣ ነቶም ተመሃሮኡ ኸኣ ናይ ዲቁና ምርመራ ብትግሃት ኣዳለውሎም፣ ኣብዚ ግዜዚ ተወልደ ወዲ ዓሰርተው ክልተ ዓመት እዩ፣ ሓይልኡን ተመሃሮኡን እምበኣር ናብታ ቐድሱቲ ኸተማ ሓበሻ እትብሃል ኣኸሱም እቲ ነዊሕ ጉዕዞኡም ጀመርዎ፣ እቲ ስንቆም እቲ ዝፈኸሰ ኪኸውን ነይርዎ፣ ኣብቲ ኣባትሮም ንእሸቶ ናይ ስገም ወይ ስርናይ ቕጫ ይኣስሩ፣ እዚ ኹሉ ሳዕ ዘይተርፍ መኻይዲ ደቂ ሓበሻ እዩ፣ ሓደት ናይ ብሩር ሰልዲ ከኣ ነበርኦም፣ እዘን ሰልዲ ንኣቡን ዚኸፈላ እዮን፣ ትሕዞኡም እዚኣተን ጥራይ እዮን፣ መንእሰያትን ሓልዮት ሓዳር ዘይብሎምን እዮም፣ ቕጭኡም እንተ ተወድኡ፣ ኣብ ኣፍ ደገ ዚረኽቡዎን ኣባይቲ ቐሪቦም ይልምኑ ነበሩ፣ ኪመሲ እንከሎ ኸኣ ኣብቲ ቐሸታት ኣሕድሩና ይብሉ፣ ናብ ኣኸሱም ኪኸዱ እንከሎ ይኹን ኣብ ምላሾም ከምኡ ነበረ፣ ህዝቢ ከኣ ነቲ ዝሓተትዎ ብናጻ ይህብዎም፣ ምኽንያቱ ኸምዚ ዝበለ ልግሲ ናይ ዘለኣለም ብጽእና ዘምጽእ ሰናይ ተግባራት እዩ ዚውሰድ።

መወዳእታኡ ኣኸሱም በጽሑ፣ ኣብ ቅድሚ እቶም ጳጳስ ኦርቶዶክሳዊት ቤተ-ክርስቲያን ዝኾኑ ኣቡን ከኣ ደው በሉ፣ ብኣኸ-በሮት ከኣ ነቶም ኣቡን ሰገዱሎም፣ ነናቶም ቅዱስ ጽሑፋት ምስ ኣንበቡ ኸኣ ብኢድ እቶም ኣቡን ተባረኹ፣ ገንዘብም ምስ ከፈሉ ንናይ ዲቁና ኣገልግሎቶም ይበቐዑ፣ ቅድሚ ናብ ዓዶም ምምላሶም ኣብ ኩላን እተን ናይ እኸሱም ኣብያተ ክርስቲያን ይዞሩ፣ እታ ዝዓበየት ቤተ-ክርስቲያን <ማርያም ጽዮን> ትብሃል ነበረት፣ ኣዝያ ቅድስቲ ስለ እትብሃል። ደቂ ኣንስትዮ ኣብዛ ቤተ-ክርስቲያን ኪቐርባ ኣይፍቀደንን ነበረ፣ ዓመት ዓመት ሰላምን ምሕረትን ደልዮም ብዙሕ ህዝቢ ናብዛ ቤተ-ክርስቲያን ይነግዱ።

እዞም መንእሰያት እምበኣር እቶም ኣቕሸሸቲ ብኸበሮን ጸናጽልን ኪዝምሩ ተዓዘቡ። እቲ ኹሉ ኸቡር ዘውድታት። ጽላልን ኣልባሳትን ከኣ ቀሪቦም ኪርእይዎ ዕድል ረኸቡ፤ እዚ ኹሉ ኸቡር ኣጋጣሚ ነዞም መንእሰያት ዘይሃስስ ዝኸሪ ገደፈሎም፤ በቶም ካብ ንጽል ከውሒ እተሰርሑ ሓወልታታት ኣኸሱም ከኣ ተገረሙ፤ እዞም ሓወልታታት ሓበን ደቂ ሓበሻ ነበሩ።

ነቶም ኣሸሓት ኣጻዱን መስተንክር ሓወልታታትን ኣኸሱም ምስ ረኣዩ ንዓዶም ኪምለሱ ሕጉሳት ነበሩ፤ ነቲ ኹሉ ዝረኣይዎን ዝተሞከርዎን ከዘንት ብዙሕ ህንጡይነት ነበሮም፤ ስለዚ ኸኣ ዓዶም ኪበጽሑ ተሃወኹ፤ ካብ ኣኸሱም ኪምለሱ እንከሎ። ኣብ መገዶም ዝረኸቡዎም ሳዕሪ ማዕርን ኣቕጽልትን ኣጽንዑ፤ ጓሶት ሓበሻ ብዙሕ ዓይነታት ኣቕጽልቲ ብቻሎም እዮም ዚፈልጡ፤ እቶም ምሁራቶም ዝኾኑ ደብተራታት ንፈውሲ ዚጥቀሙሎም ኣቕጽልቲ ኣበይ ከም ዚርከቡ ኸኣ ይፈልጡ እዮም።

ኣብ ጸዓዘጋ ምስ በጽሑ። እዞም ሓደሰቲ ዲያቆናት ኣብ ቤተ-ክርስቲያን ብተተራ ኸገልግሉ ጀመሩ፤ ኣብቲ ኻልእ ግዜ ኸኣ ይጓሰዩ።

ብርሃን ኣብ ጸልማት የብርሀ

ኣብ ከበሳታት እዋን ክረምቲ እዩ ዝነበረ፤ እቲ ዝበቐለ እኸሊ ሓምላይ ኮይኑ ብንፋስ ንዩው ነጀው ይብል፤ እቲ ኸረምቲ እኳ እንተ ኣቋረጸ። ወሓይዝ ግን ብጎረ እቶም ኩርባታት ጃሕ ጃሕ ይብሉ፤ ናብቲ ሩባ ኸኣ ይሕወሱ፤ እቲ ሩባ ኹብ ዓመት ናብ ዓመት እናገፍሑን እናዓምቑን እዩ ዚኸይድ፤ ኣግራብን ቆጥቋጥን በቲ ብርቱዕ ውሒዝ ይግፍዑ፤ ውሒዝ ብትሕቲ እታ ጸዓዘጋ እትብሃል ቍሸት ይውሕዝ፤ ማይ-ጓይላ ኣብቲ ጎዳጉዲ እንተ ዘይተሪፉ ኣብ ቅድሚኣ ዚጸንሓ ኹሉ ነገር ገፋፊጣ እያ እትኸይድ።

ሓደ ኹብቶም ጓሶት ተወልደ እዩ፤ ንሱ ምልኮዕ መንእሰይ። ወዲ እቶም ሊቀ-ካህን እዩ፤ ብቐሪ እናንቀጥቀጠ ገዝኡ ምስ ኣተወ። ሓዊ ኺስሕን ይጅምር፤ ገለ ኣጋይሽ ዓዲ ኣትዮም ከም ዘሎ ኸኣ ተረድኦ፤ ጽንሕ ኢሎም ኣቦኡን ሓወ ቦኡን ሓደ ጋሻን ናብቲ ዝ ይኣት፤ እቲ ጋሻ ፈረንጂ እዩ ዝነበረ፤ ንሳቶምውን ሓዊ ኺስሕኑ ይጅምሩ፤ በታ ብዓልቲ ቤት ድራር ክሳዕ ዚቐረብ ከኣ ይጽበዩ፤ እቲ ዝ ሓደ ዓቢ ህድም እዩ ዝነበረ፤ ብግዜ ምሸት እቲ ኸርናዓት ዝ ጸልማት እዩ፤ እቲ ሃልሃልታ ሓዊ ጭልምልም ዚብል ብርሃን ናብቲ ኸርናዓት ይልእኹ።

እቶም ሰብኡት ኣብ ቤተ-ክርስቲያን እዮም ጸኒሑም፤ ከመይ ገይሮም ነቲ ቤተ-ክርስቲያን ዚኸውን ጥዋፍ ከም ዚሰርሑ ኸኣ ይማኸሩ፤ እቲ ጋሻ ብዓል ሸወደን ሚስዮናዊ እዩ፤ ኣብ ዓዱ ሰባት ከመይ ገይሮም ጽቡቕ ጥዋፍ ከም ዚሰርሑ ኣዘንተወሎም፤ እቲ ኣገባብ ከም ዚምህሮም ከኣ ቃል ኣተወሎም፤ እቶም ክልተ ኣቕሸሸቲ ኪመሃሩ ባህጊ ከም ዘሎዎም ኣረጋገጹሉ፤ እዚ ጋሻ ነታ ኣጋጣሚ ንኸልእ ዕላማ ተጠቐመላ፤ ብዛዕባ እቲ ብርሃን ዓለም ኪነግሮም ጀመረ፤ የሱስ ከምዚ በለ። <ኣነ ብርሃን ዓለም እዩ፤ እቲ ዚስዕበኒ ብርሃን ህይወት ኪረክብ እምበር። ብጸልማት ኣይኪኸይድን እዩ> ዮሃ።8።12። <እቲ ንነፍሲ ወከፍ ዘብርሀ ብርሃን ሓቂ ናብ ዓለም ይመጽእ ነበረ> ዮሃ።1።9፤ እናተዘራረቡ ፍርቂ ለይቲ ሓለፈ፤ እቲ ድቕድቕ ጸልማት ነታ ቍሸትን ጎላጎላን ከደኖም፤ ኩሉ ደሃይ መዓልቲ ኣቋሪጹ ነበረ፤ ሱብን እንስሳን ኣብ ልዋምም ኣተ፤ ነቲ ናይ ተፈጥሮ ስቕታ ዚርብሽ ነገር ኣይነበረን፤ በታ ለይቲኣ ኣብ ቍሸት ጸዓዘጋ ሰላም ሰፊኑ ነበረ።

እቶም አቅሽሽቲ ብዘረባ እቲ ሚስቶናዊ አዝዮም ስለ እተነኸኡ። ዝያዳ ኺሰምዑ ደለዩ፤ ነቲ ንእሽቶ ጓሳ ወዲ ግን ተጻራሪ ስምዒታት ወረሶ፤ ኣብ መወዳእታ ተንሲኡ ንበቕሊ እቲ ሚስቶናዊ ጋሻ ሓሰር ሃቦ፤ ናብ መደቀሲኡ ኸኣ ከደ፤ እቶም ስለስተ ሰብኡት ግና ነቲ ብዛዕባ ብርሃን ዓለም ዝጀመርዎ ዝርርቦም ነዊሕ ሰዓታት ቀጸልዎ።

እዞም አቅሽሽቲ ገብረመድህንን ሓይልኣብን ንቻል እቲ ህያው ኣምላኽ ኪሰብኩ ምስ ጀመሩ። ህዝቢ ኸኣ መጽሓፍ ቅዱስ ኣምሓርኛ ኸንብብ ጀመረሞ መንፈሳዊ ምንቕቓሕ ሰዓብ፤ ንመንፈስ ቅዱስ እናጸውዑ ጸለዩ። ናይታ ቤተ-ክርስቲያን እምነት ኪነቐቐሕ ከኣ ለመኑ፤ ነቲ ቻል ኣምላኽ ዚጸረሩ ግን ተንሲኡ፤ ከምቲ ቻሉ ዝበሎ። <ግብረም ክፉእ እዩ እም። ካብ ብርሃንሲ ጸልማት ፈተ' > (ዮሃ። 3። 19ለ)፤ ነቶም ውሉድ ኣምላኽ ኪኾኑ ዚደለዩ ኸሳጉጉዎም ጀመሩ።

ሓይልኣብ ግን ብመንፈስ ቅዱስን ህይወትን ናይ እምነት ርትዕን መሊኡ ነበረ፤ ተወልደ ነቲ ሓወቦኡ ሓይልኣብ ካብቶም ላገርን ሄደንስትሮምን ዚብሃሉ ኸልተ ሚስቶናዊያን እተቐበሎ መጽሓፍ ቅዱስ ኣምሓርኛ ዩንብብ ነበረ፤ እቶም ሚስቶናዊያን ኣብ ዓይላት እዮም ዚቐመጡ ዝነበሩ፤ ዓይላት ብዙሕ ህዝቢ ኺሕጸብን ኪጥዕን ዚኸደ ውዑይ ዓይኒ ማያት ዘሎዎ ቦታ እዩ፤ ኣብዚ ቦታዚ ነቶም ሚስቶናዊያን እተላለይዎም ሰባት ከኣ ካብ መንፈሳዊ ጭንቆምውን ይሓውዩን ይድሕኑን ነበሩ።

ሓይልኣብውን ብዛዕባ የሱስን ዕዮ ምድሓኑን ዝያዳ ኺመሃር ናብ ዓይላት ወረደ፤ ብስምዒት ተቐጺሉ ስለ ዝነበረ ነቲ ንየሱስ ዝነበሮ ፍቕሪ ኸዩግሃዶ ሱቕ ኪብል ኣይከኣለን፤ ንተወልደን ካልኣት መንእሲያትን ከኣ መሃሮም፤ እቶም ጓሶት ካብቲ በረኻ መዓር ሰንካል ይእክቡ። ንጥዋፍ ዚኸውን ሰምዒ ኸኣ የምጽኡ ነበሩ፤ ምሽት ምስ ኮነ ድማ መጻሕፍቶም ገንጺሎም ነቲ ሓቕን ህይወትን ኪረኽቡ የምስዩ።

ሓይልኣብ ነቶም መናእሰይ ካብ ዓይላት ብዙሕ መጻሕፍቲ ለእኸሎም፤ ተወልደን ብጾቱን ነዞም መጻሕፍቲ ብምስጢር ዩንብብዎም ነበሩ፤ ግናኸ ተወልደ ንጎይታ የሱስ ከም መድሓኒ ነፍሱ ኪቐበሎ ድሉው ኣይነበረን፤ ከም ሓጥእ ንርእሱ ኸትሕት ኣይከኣለን፤ ልቡ ገና ዕቡይ ነበረ። ድሌት ልቢ ኣየጥረየን፤ ኩሉ ዘንብቦ ነገረ ህይወት ዘይብሉ ምት ፍልጠት ኮኖ፤ እግዚኣብሄር ናብ እምነት ኪስሕቦ ዝበርትዐ መገዲ ኺጥቀም ግዲ ኮኖ።

ህዝቢ ጸዓዘጋ ግን ብብዙሕ ለውጥታት ይሓልፉ ነበሩ፤ ናይ እምነት መከራ ኸጋጥሞም ጀመረ። ገናውን ንእምነቶም ኪስቀዩ ነይርዎም፤ እቶም ራእሲውን <ብጻይ እቲ ቻል> ኮኑ፤ ግናኸ ብኸልእ ዓቢ ራእሲ ኣብ ውግእ ህይወቶም ሰኣኑ፤ ከምኡውን ኣብ ተወልደን ሓወቦኡን ተቐትሉ፤ እቲ ኣብ ግዜ እቲ ውግእ ኣብ ጸዓዘጋ ዝነበረ ሚስቶናዊ ላገርውን ተቐትሎ።

ኣብቲ ግዜቲ ተወልደ ኣብ በረኻ ኸብቱ ይጓሲ ነበረ፤ ብሓባር ምስ ካልኣት ጓሶት ኣብ በሪኽ ቦታ ወጺኡ ነቲ ዘፍርህ ትርኢት ይዕዘብ ነበረ፤ እታ ቐሻቐሻ ምስ ካልኣት ብዙሓት ቀሻቐሻ ነደደት፤ እቶም ብፍርሂ ዝተዋሕጡ ኣንስትን ቆልዑን ዘስምዕዎ ዝነበሩ ናይ ቀቢጹ-ተስፋ ኣውያት ካብ ማዕዶ ሰምዖ፤ ንሳቶም ህይወቶም ከድሕኑ ኺሃድሙ ይርእዮም ነበረ፤ እቶም ጓሶት ዘረፍቲ ኸይመጽዎም ብዚከኣሎም ነተን ማሎም ናብ በረኻ ገጸን ኣርሓቐዎን፤ ነተን ማል ናብ በበይኑ መኣዝናት እናፈላለዩ

ኪሹብኩብውን ይረዳዩ ነበሩ፤ ተወልዶ አብቲ ሰብ ዘይበጽሖ ናይቲ በረኻ መኻን ጸንሖ፤ ነተን ኣላሕም እናሓለበ ብጸብኡን ኪነብር ጀመረ፤ ኣብዚ ልዕሊ ሓደ ሰሙን ምስ ጸንሖ ግን ድምጺ እቶም ማሉ ዝደለዩ ዘረፍቲ ሰምዐ።

መሕብኢኡ ቐድሚ ምፍላጫም። ተወልዶ ቐልጢፉ ሃደመ፤ ኮለል ኢሉ ኸኣ ናብ ገዛ አኩኡ በጽሖ፤ ኣብኡ ድማ ነታ ዘይትዛረብ ኣዲኡ። ሓን ሓብቱን ረኸቦም፤ ናይቶም ዘፍቅርም ሞት ከኣ ነገርዎ፤ በቲ ሞት ፍቁራቶም። ዕንወት ገዝአምን ምጥፋእ ጥሪቶምን ከኣ ሓቢርም በኸዩ፤ ብዘይካ እቲ ኣብ ዝገናም ዝነበረ ክዳውንቶም ከኣ ጥሪይ ኢደም እዮም፤ ግናኸ ንኣሸቱን ሰብ ምሉእ ጥዕናን እዮም እም እቲ ብህይወት ናይ ምንባር ድሌቶም ደኣ ልዕሊ ኹሉ ነበረ፤ ብዙሕ ከይጸንሖ። ተወልዶ ጉዕዞኡ ጀመረ፤ ካብቶም ከብቲ ዘናድዩ ዚራስዩ ወተሃደራት ግን ኪሕባእ ነይርዎ፤ ንሳቶም ነተን ዝዘመትወን ከብቲ ዚሕዙሎምን ዳሕራይ ከኣ ወተሃደራት ዚኸንዎምን ጓሶት ይደልዩ ነበሩ።

ተወልዶ ኣብቲ በሪኽ ዝነበረት በዓቲ ዘከረ፤ ምሸት ምስ ኮነ ከኣ ኪሕባእ ናብኣ ደየበ፤ እቲ ጸልማት ዘፍርህ እዩ፤ ብቐርን ፍርህን ምንቅጥቃጥ ሓዞ፤ ጥሜት ከኣ ነበሮ። እቲ በዓቲ ኸኣ ጠልቅዩ እዩ፤ ድቃስ ኪመጸ ኣይከኣለን፤ ምስ ወግሖ ናብቲ በዓቲ ነብሪ ውትፍ በሎ፤ ዝተሰመዖ ፍርሂ ምግማቱ ኣየጸግምን፤ እቲ ነብሪ ኣዝዩ ስለ ዝቐረበ። ተወልዶ ብኢዱ ኺትንክፎ ይኸእል ነይሩ።

ሸው ናብ የሱስ ናብ መድሓኒኡ ኺልምን ጀመረ፤ መወዳእታኡ የሱስ ጸሎት ከም ዚሰምዕ ኣመነ፤ <ካብዚ ነብርዚ እንተ ኣድሓንካን ምሉእ ህይወተይ ከገልግለካ እዩ> ኢሉ ብልቡ ናብ ኣምላኽ ኣእወየ፤ ኣምላኽ ጸሎቱ ሰምዐ፤ እቲ ነብሪ ቐስ ኢሉ ናብታ ኣብ ጥቕኡ ዝነበረት ዓይኒ ማይ ኪሰቲ ኣግለሰ፤ ንተወልዶ ካብቲ በዓቲ መገዲ ኸልተ ሰዓታት እትነብር ኣም ነይራቶ፤ ናብኣ ገሰገሰ፤ ኣብኣ በጺሖ ሰዓት ከየዕረፈ ግን እቶም ወተሃደራት ኣርኩብዎ፤ እቲ ኣባይቲ ግን ብናይ እኸሊ ቐጮታት ዝተመቐቐለ ነበረ፤ እዞም ቐጮታት ብዙሕ ክሻታት እኸሊ ዚሕዙ ኸንዲ ቐመት ሰብኣይ እዮም፤ ናይተን ኣንስቲ መስርሒ ኸፍሊ ብድሕሪ እዞም ቆፋፋ ነበረ፤ እቶም ወተሃደራት ምስ ቀረቡ። ኣሞኡ ንተወልዶ ኣብ ሓደ ካብቲ ቐፋፋ ሓብኣቶ። ነቲ ቐፎ ኸኣ ብጨርቂ ኸደነቶ፤ እቶም ወተሃደራት ነቲ ገዛ ጎርጎርዎ፤ ነቲ ወዲ ስለ ዘይረኸብዎ ግን ብኡ ንብኡ ኸብቲ ዓዲ ነቐሉ።

ንጽባሒቱ ንጉሆ ግን ተወልዶ ኸብቲ ዓዲ ተቐላጢፉ ሞሎቐ፤ ቐድሚ ብራቕ ጸሓይ። ካብቶም ዝለመዶም ህዝብን ዓድታትን ረሓቐ፤ ፍርሂ እናኣጨነቐ። ከቢድን ዘፍርህን ብሕትውና ዓብለሎ፤ ኣብዚ በረኻዚ እቲ ዚፈርህ እግዚአብሄር ኣዝዩ ዝቐረበ ኸይኑ ተሰመዖ፤ ርእሱ ግን ንኣሸቶን ጭንቐትን ኮይና ረኸባ፤ ደኺሙን ምስ ቁስሊ ኣእጋሩን ጎቦ ደየበ። መሊሱ ኸኣ ብኸንዩው እቲ ጎቦ ንታሕቲ ኣንቐልቐለ። ነቲ ሩባ ሰጊሩ ኸኣ መገዱ ቐጸለ፤ ነቲ ዝረሰሖ ኸዳውንቱ እሸኽ ቀደደ። ጥሜት ከኣ የሳቐዮ ነበረ፤ ድሕሪ ሕጂ ሕያዎት ሰባት ይረከቡዶ ይኸውን? ሓሸኸ ዚብል ድምጺ ብዝሰምዐ። ትርግታ ልቡ ይቐልጥፍ ነበረ፤ ከምዚ ኢሉ ድማ ጸለየ። <ዎ እግዚአብሄር ኣብ። ወወልድ። ወመንፈስ ቅዱስ። ምሓረኒ። ናብቲ ኣብ ገለብ ዘሎ ሄደንስትርም ከኣ ኣብጽሓኒ>።

እግዚአብሄር ኣብቲ ትእዛዙ ኪኸውን ዚደለዮ ቦታ ብዙሓት ኣገልገልቲ ኣሎውዎ። ንሳቶም እቶም ዘይፈልጥዎ ወይ መልእኽቱ ኸም ዚፍጽሙ ዘሎ ዘይርድኡ እዮም፤ ኣብዚ ግዜዚ እውን ከምኡ ዝበለ ነገር እዩ ኹይኑ፤ ተወልዶ ኣብ ጸብብኡ ናብ ኣምላኽ ምስ ተማህለለ። ገለ ሰብ ኪመጽእ ሰሚዑ፤ ጸላእቲ ኸይኮኑ ብምፍራህ ከኣ ብድሕሪ ቐጥቋጥ ኪሕባእ ሸበድበድ በለ፤ ካብቲ ዝተሓብአሉ ቦታ ተጠንቂቐ እንተ ኣስተውዓለ ግና። ሓደ ምስ ገመሉ ዚሓልፍ ኣሰላማይ ሸቃጣይ ረኣየ፤ ምስ ኣረጋገጸ ኸኣ ወጺኡ ምስኡ መገዲ ኪኸይድ ሓተቶ፤ እቲ ኣሰላማይ ሕያዎይ ሰብኣይ እዩ ዝነበረ፤ ንተወልዶ ኺሕልዎ ምጂኑ ቐል ኣተወሉ። ካብቲ ሓርቡ ጸባ ሃቦ። ኣብ ገመሉ ኸኣ ሰቐሎ፤ ንኸልተ መዓልታት ተጓዲዞም ከኣ መንገዕ በጽሖ፤ ገለብ ኣብ

መንጎ እቲ ኣኸራን ኣብ ዘሎ ስንጭር ነበረት፣ ኣብኡ ኸኣ ናይ ሚስቶን ዝሃን ቤት ትምህርትን ኣሎ፣ ተወልደ ኸኣ ኣብኡ ብምብጽሑ ተሓጎሰ።

ሄደንስትሮም ድሮ ኹብ ከበሳታት ዝመጹ ብዙሓት ስደተኛታት ተቐቢሉ ነበረ፣ ተወልደ ኸኣ ቅድሚኡ ኣብኡ ዝጸንሑ ዚፈልጦም ደቀ ጸዓዘጋ ረኸበ፣ ካብቲ ጸዓዘጋ ኺትነድድ ዝረኣዩ ግዜ ኣትሒዙ ዝቐነዮ እዋን ከም ዘባህርር ሕልሚ ነበረ፣ ንብዙሕ መዓልታት ከኣ ኣብ መደቀሲኡ ኹይኑ ነዚ ይሓስብ ነበረ፣ ሓደ ነገር ከኣ ተረድኦ፣ እግዚኣብሄር ከሰንይዎን ኪሕልውዎን መላእኸቱ ኸም ዝሰደደሉ፣ ሕጂ እምበኣር ንመድሓኒኡ ኸገልግልን ኪእዘዝን ቆረጸ፣ ወዲ ዓሰርተው ሹድሽተ ዓመት እዩ ዘሎ፣ ወንጌል ከኣ <ሓይሊ ኣምላኽ ንምድሓን> (ሮሜ። 1። 16) ምዃኑ ተጋህደሉ።

ኣብ ቤት ትምህርቲ ሚስቶን ገለብ

ብ1876 እዚ ኸባብዚ ገና ኣብ ትሕቲ ግብጻውያን ነበረ፣ ኣብ ትሕት ምምሕዳር ግብጻውያን እቲ ሚስቶን ብሰላም ይዓዩ ነይሩ፣ ሄደንስትሮም ኣብቲ ቤት ትምህርቲ ኹብ ሰብዓን ክልተን ዘይውሕዱ ተመሃሮ ነበርዎ።

ተወልደን እቲ ጸኒሑ ዝመጸ ሓ' ገብረኣምላኽን እምበኣር ሓድሽ ህይወት ጀመሩ፣ ናይ ክፍሊ ትምህርትን ምዱብ ዕዮን ይወሃቦም ነበረ፣ ኣውራ ዚዛረቡሉ ቛንቋ ኸኣ ኣምሓርኛ እዩ፣ ምኽንያቱ እቶም ሚስቶናውያን ዝፈልጥዎ ቛንቋ ንሱ እዩ ነይሩ፣ እቶም ህዝቢ መንሳዕ ትግረ ይዛረቡ። እቶም ደቂ ከበሳ ኸኣ ቋንቋኦም ትግርኛ እዩ፣ ኣብ ምጽዋዕ ሃሩር ኪጅምር እንከሎ ኸኣ እቶም ኣብ ምጽዋዕ ዚነብሩ ሚስቶናውያን እውን ናብ ገለብ ይመጹ ነበሩ፣ ምስኣቶም ከኣ ካብ በበይኖም ዓሌታትን ቋንቋታትን ዝመጹ ተመሃሮ ነበርዎም፣ እምበኣር ከሎም ንሓድሕዶም ምእንቲ ኺረዳድኡ ቛንቋ ኣምሓርኛ ኺፈልጡ ነይርዎም፣ ስለዚ ትምህርቲውን ብኣምሓርኛ እዩ ዚውሃብ፣ መጽሓፍ ቅዱስውን ብኣምሓርኛ ድሉው እዩ፣ ካልኣት መጻሕፍቲውን ብቲ ቛንቋ ነበሩ።

ብደገ ኸሉ ነገር ህዱእ ነበረ፣ እቶም ሚስቶናውያን ከኣ ብቲ ዚርእይዎ ዝነበሩ ናይ ብርሃን ጮራ ሕጉሳት ነበሩ፣ ሓደ ካብ ተመሃሮኦም ናይ ሓቂ ለውጢ ህይወት ምስ ረኸበ ኸኣ ኣዝዮም ተሓጎሱ፣ ንሱ ኺጥመቕ ደለዩ፣ ንብዙሕ ዓመታት ጻማ ጻዕሮም ተጸብዮም እዮም፣ ሕጂ እምበኣር ሓድሽ ሓይሊ መልኦም፣ ሓደ ወዲ ዓሰርተው ሓሙሽተ ዓመት ወዲ ብ8 ሓምሌ 1877 ተጠምቀ፣ ስሙ ዳዊት ኣማኑኤል ተባሂሉ ኸኣ ምስቶም ውፉያት ኣመንቲ ተጸንበረ፣ ነቲ መዓልቲ ብዓይኑ ዝረኣዮ ሰብ ከም ዝበሎ <ብኸናፍሩ ሰናይ ምእማን ተአሚኑ ናብ ሩባ ወሪዱ ተጠምቀ፣ ናብ ክርስቶስ ተጠሚቐ ኸኣ ንሓድሽ ህይወት ምስ ክርስቶስ ተንስኦ>፣ እቲ ጥምቀት ሓደ ሰንበት ንጉሆ ኣብ ጎልጎል እዩ ተኸይዱ፣ እቲ ምኡዝ ሸታ ኣትክልትን እቶም ጻዕዳ ዝተኸድኑ ተመሃሮን ነቲ ኸቡር ኣጋጣሚ ኣማዕሪጎም ነበሩ፣ ነቲ ኣጋጣሚ ዝመርሖ ቐሺ ሉንዳሃል እዩ ነይሩ።

ዳዊት ኣማኑኤል እቲ ቐዳማይ ዝኣመነን ዝተጠምቀን ወዲ መንሳዕ እዩ፣ ንሱ ተርጓሚ መጽሓፍ ቅዱስ። መምህርን ቀሺን ብምዃን ነቲ ሚስቶን ዓቢ በረኸት ኮነ፣ ዳዊት ምስ ኣመን እምበኣር። ናብ ቋንቋ ትግረ መጽሓፍ ቅዱስ ኪትርጉም ተመዘዘ፣ ትግረ ቛንቋ ስድርኡ እዩ ዝነበረ፣ ተወልደመድህን ናብ ገለብ ምስ መጸ ኸኣ ንዳዊት ንፉዕ ሓጋዚ ኸም ዝኾኖ ተራእዮ፣ ምኽንያቱ ንሱ ንነዊሕ እዋን ኣብ እግሪ ቐሺ ሓይልኣብ ትምህርቲ ተኸታቲሉ ነይሩ፣ ግእዝን ኣምሓርኛን ከኣ ተመሃሩ እዩ፣ ተወልደ ኣብቲ ዕዮ ኺጽመድ ብዙሕ ኣይወሰደሉን። ህይወቱ ምሉእ ከኣ ንኸምኡ ዕዮ ወፈረ፣ ምኽንያቱ ኸሳዕ ሞቱ ምትርጓም ቅዱሳት ጽሑፋት ኣውራ ዕማሙ ኸነ፣ ዳዊትን ተወልደን እምበኣር ምሉእ ህይወቶም ኣዕሩኽ ኮይኖም ቀጸሉ።

ህድሀትን ሰላምን ገለብ ከአ ብሉ ንብሉ ተዘርገ፣ ብላታ ገብሩ ዜብሃሉ ራእሲ ኸአ ነቲ ምድሪ ወረርዖ፣ ካብተን ብዙሓት ቍሽታት ፈሰስ (ግብሪ) ኺእክብ ከአ ንኣገልጋሊኦም ለኣኸዎ፣ ሓደ ጭፍራ ኸአ ኣብ ገለብ መጻ፣ ሄደንስትሮም ነቲ ቤት ትምህርቲ ደው ከብሎ ተገደደ፣ እቶም ሚስቶናውያን ግን ኣብ ምጽዋዕ ሃሩር ምስ በርትዕ ኣብ ገለብ ከዕርፉ ተፈቐደሎም፣

ከይምህሩ ግን ተኸልከሉ፣ እቶም ደቂ ከበሳ። ነቲ ናይ ምጽዋዕ ሃሩር ኪጻወር ስለ ዘይከአሉ ሰራሕተኛታቶም ኮይኖም ኣሰንዮሞም መጻ፣ ዳዊትን ተወልደን እውን ናይ ትርጉም ዕዮኦም እናገበሩ ምስኣቶም ተቐመጡ።

እቲ መደበር ሚስቶን ካብቲ ቐሻሽት ኣብ ሓጺር ርሕቀት እዩ፣ እቲ ግብሪ ዚእክብ ሰብ (ተጋዊ) ኣብ ሓንቲ ንእሽቶ ዘይትፍለጥ ኣጉዶ ይነብር፣ መዓልታዊ ናብቶም ሚስቶናውያን እናመጸ ኺዘናጋዕ ይደሊ ነበረ፣ ንሳቶም ከአ ከም ዘይተሸገሩ መሲሎም ጭንቀቶም ሓቢኦም ይኸዱ ነበሩ፣ ኣንጻርም ክፉእ ከይሓሰብ ስለ ዝፈርሁ፣ እቲ ዝፈርህዎ ግን ቀልጢፉ ኾነ።

እቶም ወተሃደራት ብላታ ገብሩ ነቲ ቐጽሪ ሚስቶናውያን የዘውትርዎ እዮም፣ ብቐጻሊ ይኣትዉን ይወጹን እዮም፣ ሓደ ንጉሆ ገለ ኹብቶም ክርስትያናት ናሕሲ የዐርዩ ነበሩ፣ ኣብቲ ውሽጢ ኸአ ዳዊትን ተወልደን ምትርጓም ጀሚሮም ነበሩ፣ ዓው ዝበለ ድምጽን ጫውጫውን ኪሰምዑ ጀመሩ፣ ምስኣቶም ዝነበረ ወልደኣብ ዚብሃል ከአ እንታይ ከም ዘሎ ኺርእኢ ኢሉ ነቲ ማዕጾ ኸፈቶ፣ ብሉ ንብሉ ግን ካብ ሓደ ወተሃደር ተተኩስዎ ሞተ፣ እቶም ካልኣት ወተሃደራት ከአ ናብቲ ዝህ ኺኣት' ኣብቲ ኣፍደገ ተጻቐቐጡ፣ ተወልደ ኣዘዩ ስለ ዝሰንበደ። ካብ ዚቐተል ኢዱ ኺህብ ተዳለወ፣ ዳዊት ግን ናብቲ ኸፋት መስኮት ሰሓቦ፣ ከልቲኦም መናእሰይ ከአ ብቐሊሉ መሎቐ፣ በዩን ከም ዝሃደሙ ኣይተፈልጡን፣ ኣብ በረኻ በጺሖም ከአ ካብቶም ሃደንቶም ደሓኑ።

እቶም ኣብ ናሕሲ ዝነበሩ ሰራሕተኛታት ከአ ካብቲ ናሕሲ ዘለሎም ናብቲ ጎልጎል ገጾም ጎዩዩ፣ እቶም ወተሃደራት ግን ሰዓብዎም፣ ገሊኣቶም ኪማረኹ ቐሪቦም ነበሩ። ከዳውንቶም ኣብ ኢድ እቶም ወተሃደራት ገዲፎም ግን ኣምለጡ፣ ዝባኖም እናተራእዩ ኸአ ናብቲ በረኻ ገጾም ከዱ፣ ኩሉ እቲ ጎላጉል ኣጃኸ ቆጥቆጥ መሊኡ እዩ፣ እቶም እግረይ ኣውጽእኒ ኢሎም ዝሃደሙ ግን እቲ እሾኽ ኣይተሰመዖምን፣ እቶም ዘጓየይዎም ወተሃደራት ግን ተዓጊቶም። በቲ እሾኽ ተወጊኦም ተሓለሉ።

ብዙሓት ክርስትያናት ተማሪኹም ተወስዱ፣ ምኽንያቱ ብላታ ገብሩ ንነስፍ-ወከፍ ብህይወቱ ወይ ብሬስኡ ዘምጽእዎ ናይ ወንጌል ኣማኒ ዓስቢ ኺረኽቡ ምዃኖም ነቶም ወተሃደራት መብጽዓ ኣትዮሙሎም ነበሩ፣ እቶም ዘይተታሕዙ ኣመንቲ ኣብቲ በረኻ ተሓብኡ፣ ንገለ መዓልታት ኣብቲ መሕብኢኦም ምእንቲ ኪቐጽሉ ሕያዎት ደቂ መንሳዕ ቕጫን ማይን ሃብዎም።

ሓደ ሰጊድ ዝስሙ ዓይነ-ስወር ተመሃራይን ገለ ሓደት ኣወዳትን ናብ ሓንቲ ኸፍሊ ኣትዮም ተሓቢኦም ነበሩ፣ ትንፋሶም ሓቢኦም ኣጽቀጡ፣ ኣብቲ ኣብ ጎኖም ዝነበረ ኸፍሊ ግን ካልኣት ክርስትያናት ተኣሲሮም ነበሩ፣ እቶም ሓለውቲ ኸአ ኣብ ደገ ነበሩ፣ እቲ ሚስቶናዊ መጺኡ ንሰጊድን ነቶም ካልኣትን ከፍትሖም ዘይከኣል እዩ፣ እቲ ሚስቶናዊ ናብቲ ተቐባል ግብሪ (ተጋዊ) ኸደ፣ ኪልምኖ ኸአ ጀመረ፣ ከእምኖ ምእንቲ ሓንቲ ጠበንጃ ብህያብ ሃቦ።

በታ ለይቲ እቲኣ ኣብ ቤት እቲ ሚስቶናዊ ሓደሩ፣ ንጉሆ ግን ናብቲ በረኻ ኸዱ፣ እቲ ሓሳብ ከየርሓቐ ምእንቲ ኺሕብኡ እዩ ነይሩ፣ ኣዝዮም ስለ ዝፈርሁ ግን በይኖም ነቲ ሓደገኛ በረኻ ኺሰግሩ ጉዕዞ ጀመሩ፣ ዚብላዕን ዚስተን ኣይነበሮምን።

ኣብ መንጎኡ እቲ ኣካብ ግብሪ (ተጋዊ) ምስ ወተሃደራቱ ናብ ደምበ (መዓስከር) ብላታ ገብሩ ተጸዊዑ ኹደ፤ እቶም ኣብ ጥቓ ገለብ ኣብ ዱር ተሓቢእም ዝነበሩ ናብ ገለብ ጎይዮም ኣብ ክልተ ኣእዱግ መግብን ክዳውንትን ጸዓኑ፤ ቦቲ በረኽ ኣቢሎም ከኣ ናብ እምኩሉ ገሰገሱ፤ ነቶም ኣቐዲሞም ዝኸዱ ኪቐድምዎም ሓለኑ፤ ሰጊድን እቶም ኣወዳትን ግን ቀዲሞም ብዙሕ መገዲ ከይዶም ነበሩ፤ እግዚአብሄር ሓሊዎም። ኣንበሳን ካልኣት ኣራዊትን ካብ መገዶም ኣርሓቐሎም፤ እታ መራር ጸሓይን ዘንድድ ሑጻንውን ኣይጎድእምን፤ ኣብቲ ምድረ-በዳ ጽላል ዚብሃል ኣይነበረን። ኣብኡ ዘላ ጸሓይ ቀንዲ ጸላኢት መንገደኛ እያ፤ ኣብ ዝኸድዎ ቦታ ውሕጅ ኣብቲ ናባታት ሃጓፍ ፈጢሩ ነበረ፤ ነቲ ናባታት ምስጋሩ ኸኣ ሓደገኛ ኾነ፤ ኣብቲ ምድረ-በዳ ዚበቁል ኣሻኽ ቆጥቆጥ ጥራይ እዩ፤ ንኸዳውንቲ ኣጋር ስለ ዚውጥጥ ድማ ርእሶም ከገላግሉ ተሸገሩ።

ጉዕዞኦም ኣዝዩ ኣሸጋሪ ምስ ኮነ። መኣዝኖም ድማ ምስ ጠፍኦም ኣምላኽ ሓደ ሓገዝ ሰደደሎም፤ ብሃንደበት ክልተ ሰብኡት መጽዎም እሞ ዚበልዕዎ እንጌራ ሃብዎም፤ ክርቢትውን ሃብዎም፤ ክርቢት ቦቲ ግዜቲ ኣብቲ ከባቢ ዘይሕሰብ እዩ ዝነበረ፤ እቶም ክልተ ሰብኡት ኣብቲ ምድረ-በዳ ኣሰነይዎም፤ ክሳብ ኣብቲ ቐንዲ መገዲ ምጽዋዕ (ባጽዕ) ኣብጽሖም፤ ካብዚ ንንዩው ብዘይ ጸገም ኪኸዱ ይኸእሉ እዮም፤ እቶም ክልተ ሰብኡት ኣብቲ መገዲ እናተበራረዩ ንሓደ ካብቶም ነኣሸቲ ኣወዳት ዝሓመመ እሞ ምኻድ ዝሰኣነ ይስከምዎ ነበሩ፤ ኣብቲ ሸኽ ኣትካይ (ሸካት ቀይሕ) ዚብሃል ቀንዲ መገዲ ምስ በጽሑ። እቶም ክልተ ሰብኡት ሃንደበት ተሰወሩ፤ ናቢይ ከም ዝኸዱ እቶም ኣወዳት ኣይረኣይዎምን፤ እቶም ኣወዳት ኣይደንጎዩን እምኩሉ በጽሑ፤ እምኩሉ ብሓቂ <ኣደ ኹሉ> እያ ነይራ። ስደተኛታትን ስኡናትን ተኣኪቦሙላ ጸንሑ።

ዳዊትን ተወልደን ግን ኣብቲ ዱር ክልተ መዓልታት ተሓብኡ፤ ሓደ ኣሰላማይ ምእንትኦም መጻ፤ ጸባ። ሓሩጭ። ንእሽቶ ሓርብን ቅጫ ምእንቲ ኺሰንክቱ ሓዊ መእጎዲ ዝኸኖም ዕንጻይትን ከኣ ሃቦም፤ እቶም ደቂ እቲ ኸባቢ ነዚ ነገርዚ ንምድላው ንፉዓት ነበሩ፤ ኣብቲ ሓርቢ ብሒቕኦን ማይን ይለውሱ። ከቢብ እምኒ ኸሳብ ዚረስን ኣብቲ ሓዊ ይስኽትትዎ። ነቲ ብሒቕ ኣብኡ ይዝርግሕዎ። ኣብቲ ጓህሪ ኸኣ የንብርዎ፤ ብኸምዚ እቲ ቅጫ ኹለንተንኡ ይበስል፤ እዚ <በርኩታ> ይብሃል፤ ንኸልተ ቕራጻት ዕንጻይቲ ሰርሲሮም ነቲ ሓዊ የንክስዎ።

እቲ መገዲ ኹብ ከተርቲ ናጻ ይኸውንዩ ምስ በሉ ኸኣ ተቐላጢፎም ጉዕዞ ናብ ምጽዋዕ ጀመሩ፤ መገዲ ሰለስተ መዓልቲ እዩ ዝነበረ፤ ብለይቲ ኣራዊት ምእንቲ ኸይመጽዎም እናተበራረዩ ሓዊ የጉህሩ፤ ሓደ ለይቲ ተወልደ እናሓለወ እንከሎ። ሓደ ዓቢ ኸውሒ ዚመስል ነገር ኣስተብሃለ፤ ሃንደበት ግን ዚንቀሳቐስ ኮነ፤ ተወልደ ናብቲ ደቂሱ ዝነበረ ዳዊት ኣእወየ፤ ዳዊት። ሓርማዝ እዩ ዚኸውን በለ፤ ቅድሚ ሸው ተወልደ ኸምኡ ዝበለ ብግዝፉ ዘፍርህ እንስሳ ርእዩ ኣይፈልጥን እዩ፤ ብስንባደ ኸኣ ክልቲኦም እግሪይ ኣውጽእኒ ኢሎም ጎዩዩ፤ ደኺሞምን ጠምዮምን ስለ ዝነበሩ ቐልጢፎም ሓይሎም ወድኡ፤ እግዚአብሄር ግን ካብ ሓደጋ ምድረ-በዳ ሰወሮም፤ ነቲ ህሮማ ጸሓይውን ኪጸርዎ ኣኸኣሎም፤ መወዳእታኡ ኣብ ቀጽሪ እምኩሉ በጸሑ፤ ዚስተ ማይ ተዋሂቦም። ነቲ ኹሉ ዝሓለፍዎ መከራ ኸኣ ኪርስዕዎ ኸኣሉ።

ኣብ እምኩሉ ኸም ብሓድሽ ኹሉ ሰብ ስለ ዝተራኸበ እዚ ዘይብሃል ምስጋና ኾነ፤ ዳዊትን ተወልደን ከኣ ሓድሽ ኪዳን ናይ ምትርጓም ዕዮኦም ቀጸሉ፤ እተን ቀንዲ ኣርባዕተ ወንጌላት። ግብረ ሃዋርያትን ሮሜን እየን ነይረን፤ እዚ መጀመርያ ነይሩ፤ እቲ ዕዮ ዳሕራይ ቀጸሉ። ብዙሕ ሳብ ተኣሪሙ፤ መወዳእታኡ ኸኣ ብዳዊትን ተወልደን ተሓጊዙ ቐሺ ሮደን ወድኡን ኣሕተሞን፤ ንኸብሪ እግዚአብሄርን ጥቕሚ ህዝቢ ትግረን ከኣ ኮነ።

ጉዕዞ ናብ ሸወደን

እቶም ደቂ ሸወደን ሚስቶናውያን አቐዲሞም ንገለ መንእሰያት ንዝለዓለ ትምህርቲ ናብ ሸወደን ሰዲዶም ነይሮም፤ እንዳ ካርልሶን እተባህሉ ቤተሰብ ንዕረፍቲ ናብ ሸወደን ኪምለሱ እንከሎ ከኣ። ተወልዶ አሰንይዎም ኪኸይድ ተወሰነ፤ ንምፍላጥ ቋንቋታት ፍሉይ ተውህቦ ከም ዝነበሮ ተፈሊጡ ነበረ፤ ኣብቲ ናይ ሸወደን መንፈሳዊ ቤት ትምህርቲ ዮሃንሱንድ ኪምሃር ዕድል እንተ ደኣ ረኺቡ ከኣ ንዕዮ ምትርጓም ዓቢ ኣገልግሎት ከም ዚገብር ተስፋ ተነብረሉ።

ተወልዶ ናብ ሸወደን ኪኸይድ ምስ ተፈቐደሉ ወዲ ዕስራ ዓመት ነበረ፤ ናብቲ ጫፍ ሰሜን ጉዕዞ ምስ ገበረ። ብዙሕ ኣደናቕ ተሞኩሮታት ረኸበ፤ ንሱ ንእሽቶን ብምዕራባዊ ባህሊ ምንም ዘይተበረዘን እዩ ነይሩ፤ ብዙሓት ሓደስቲ ነገራት ኣደንጸውዎ። ዚሓልም ኮይኑ ኸኣ ይስምዖ ነበረ፤ ኩሉ ነገር ጋሻን ድባላን እዩ ነይሩ፤ ናብ ቀልቡ ኸሳዕ ዚምለስን ኣብቲ ሓድሽ ከባቢ ኸሳዕ ወዲ ዓዲ ዚኸውንን ከኣ ገለ ግዜ ወሰደሉ፤ ነቲ ቕራሪ ሓጋይውን ኪለምዶ ነይርዎ፤ ቀልጢፉ ግን ንቋንቋ ሸወደን ኣጽንዖ። ብብቐዓትን ብላዛን ከኣ ይዛረቦ ነበረ።

ኣብቲ ሚስቶናዊ ቤት ትምህርቲ ዘሕለፎ ግዜ ስምዒት ዚቐስቐስ ሕጉስ እዋን እዩ ነይሩ፤ ዳሕራይ ኪዝኸር እንከሎ ብሓጎስ የዘንትዎ ነበረ፤ ዛንታ ናይ ምንጋር ፍሉይ ተውህቦ ነበሮ፤ እዚ ተውህቦኡዚ ኣብቲ ኣብ ብዙሕ ቦታታት ሸወደን እናዘረ ዚህቦ ዝነበረ ስብከታት ኣጸቢቐ ይጥቀሙሉ ነበረ፤ በቲ ሕጎን ሕጉስን ባህርዮ ቐልጢፉ ንልቢ ኸሉ ሰብ ማረኸ፤ ኣብ መሬት ሸወደን ካብ ዝሓተወሉ ሰዓት ከኣ ፍቕርን ለውሃትን እቶም ሚስቶናውያን ብጾቱ ረኸበ፤ ንእኡ ብምርኣይ እቲ ንምድሪ ሓበሻ ዝነበሮም ጸሎትን ተገዳስነትን ፍረ ኸም ዝፈረየ ተረድኡ።

እቲ ቤት ትምህርቲ ይምስጦ ነበረ፤ ምስኡ ኣብ ዮሃንሱንድ ብዙሓት ኣፍሪቃውያን ነይሮም፤ ገለ ኹብዚኣቶምውን ደቂ ዓዱ እዮም። ማርቆስ ግርማይ። ሃይለሚካኤል ኪዳኑን ናትናኤል ጂንን፤ እንሓንሳእ ካልኦት ተመሃሮ ኺሰብኩን ከገልግሉን እንከሎ የሰንዮም ነበረ፤ ሓደ ምሽት ኣብ ድሮትኒንግሆልም ዚብሃል ህንጻ ናይ ጸሎት ግዜ ነበሮም፤ ተወልዶ ብዛዕባ ዓዱ ኺዛረብ ተዓደመ፤ ሸው ኹብ ዝመጽእ ነዊሕ ኣይገበረን ነይሩ፤ ንቋንቋ ሸወደንውን ብዙሕ ኣይመለኸን። ብዙሓት ካብቶም ህዝቢውን ኣይፈልጦምን ነበረ።

ኣብቲ ኣኼባ ብዙሓት ውሩያት ሰብኡትን ኣንስትን ንቐል እግዚኣብሄርን ዛንታ ተወልደን ኪሰምዑ መጹ፤ ሓንቲ ኹብተን ኣንስቲ ምስ ተንስኤት። ኩሉ እቲ ህዝቢውን ተንስእ፤ ተወልዶ ኸኣ ኪወጹ ዝደለዩ መሰልዎ ኹብ ኮፍ መበሊኡ ብድድ በለ፤ እታ መጀመርያ ዝተንሰለት ሰበይቲ ናብኡ ቐሪባ ኢዱ ሓዘቶ። <ሓደ መዓልቲ ናብ ገዛይ ምጻእ ኢኹ> ኢላ ዓደመቶ፤ ተወልዶ ግን። <ክመጽእ እዮ። ግን ዝሞኸ ኣበይ ምዃኑ ኣይፈልጠን እዮ> በለ፤ ኣብ ጎኑ ዝነበረ ብጻዩ ኸኣ ንተወልዶ ብኸዳኑ እናወጠጠ ምልክት ይህቦ ነበረ፤ እታ ሰበይቲ ፍሽኽ እናበለት። <ደሓን እዘም ብጾትካ ገዛይ ይፈልጥዎ እዮም> ኢላ ኣመተትሉ፤ ጸኒሑ ተወልዶ እታ ዝተዛረበቶ ሰበይቲ ንግስቲ ሰፍያ ምዃና ፈለጠ፤ መን ምዃና አቐዲሙ ብዘይምፍላጡ ኸኣ ጎሃየ።

ሓዲ መዓልቲ ኹብ ዓዱ ደብዳቤ መጻቶ፣ እታ ደብዳቤ ናይ ሓ' ሞት እተርድእ እያ ነይራ፣ ኣብቲ ግዜቲ ኣብ ሸወደን ምንባሩውን ኣይዘከርን፣ ጸጉሩ እናነጸየ ኣእወየ፣ ኩሎም እቶም ተመሃሮ። መምህራን። ቤተሰቦምን እተን ኣብ ክሸነ ዚሰርሓ ደቂ ኣንስትዮን እንታይ ተረኽቦ ኢሎም እናጎየዩ ወጹ፣ ሃንደበትዶ ተወልደ ተጸሊሉ? ኢሎም ሰንባዮ፣ ኣይኮነን። እቲ ንሱ ዝገበርሱ እቲ ናይ ሓቂ ወዲ ሓብሻ ቐረብኡ ሰብ ምስ ዚሞቶ ጓሂኡ ዚገልጸሉ መገዲ እዩ።

ኣብ ዮሃንሱንድ ዝነበረ ናይ ኣመሃህራ ቋንቋ ኣገባብ <ማስተር ሲስተም> ዚብሃል እዩ ነይሩ፣ ተወልደ በዚ መገድዚ እዩ ቋንቋ ጥልዎን ተመሃሩ፣ ኣብቲ ግዜዚ ደብዳቤ ኸምጽእ ናብቲ ናይ ሚስቱን ቤት ጽሕፈት ክደ፣ እቲ ቤት ጽሕፈት ኣብ <ማስተር ሳሙኤል> ዚብሃል ጎደና እዩ ዚርከብ፣ ተወልደ ነቲ መገዲ ገና ኣየጽነዎን ነበረ፣ ጎደናታት እናፈተሸ ኸኣ ኪኸይድ ጀመረ፣ ኣብ መወዳእትኡ ሓዲ ፖሊስ ረኽቦ፣ ነቲ ፖሊስ ክኣ <ማስተር ሲስተም> ዚብሃል ጎደና ኣበይ እዩ ኢሉ ሓተቶ፣ እቲ ስም ጎደና <ማስተር ሳሙኤል> ምዃኑ ፈጻሙ ረሲዕዎ እዩ፣ እቲ ፖሊስ ካበይ ከም ዝመጸን ናበይ ከም ዚኸይድን ሓተቶ፣ ምስ ነገሮ ኸኣ ናብቲ ዝደለዮ ኣድራሻ መርሐ።

ኣብ ምዕራባዊ ገማግም ሸወደን ካብ ጉተንበርግ ንሰሜን ሓዲ ማርስትራንድ ዚብሃል መዘናግዲ ገማግም ባሕሪ ኣሎ፣ ተወልደ ሓዲ መዓልቲ ምስቲ ሓለቕኡን ከም ኣቡኡን ዓርኩን ዝኾነ ቐሺ ኒንደር ናብቲ ቦታ ኸደ፣ ቐሺ ኒንደር ኣብቲ ቦታ ስብከት ክቕርብ እዩ፣ ተወልደ ብድሕሪ እቲ መድረኽ ኣብ መንበር ኮፍ ኢሉ ነበረ፣ እቲ ስብከት ኪጅምር እንከሎ ገለ ሰብኡት ናብቲ ኣዳራሽ ኣተ፣ ኩሉ እቲ ኣኼባ ተንሲኡ ኸሳዕ እቶም ኣጋይሽ ኣብ መንበርም ኮፍ ዚብሉ ተጸበዩ፣ እቶም ኣጋይሽ ኣብ ጥቓ ተወልደ ኸፍ በሉ፣ ተወልደ ናይ መዝሙር መጽሓፍ ከም ዘይብሎም ኣስተብሃለ፣ ስለዚ ኸኣ ተንሲኡ እታ ናቱ ሃቦም፣ ድሕሪቲ ስብከት እቶም ሰብኡት ተንሲኡ። ክሳዕ ዚኸዱ ኸኣ እቲ ህዝቢ ደው ኢሉ ኣፋነዎም፣ ተወልደ በዚ ተገረመ፣ ኣብቲ ደገ ኸኣ ናይ ሙዚቃ ጉጅለ ናይ ቤተ መንግስቲ መዝሙር ይዝምር ነበረ፣ ሽዑ ተወልደ እቲ ኣብ ጎኑ ኸፍ ኢሉ ዝነበረ እሞ ካብ ናይ መዝሙር መጽሓፍ ዝዘመረ ሰብ ዳግማዊ ንጉስ ኣስካር ምዃኑ ተረድኦ።

ኣብቲ <መጽሓፍ ዛንታ> ዚብሃል መዝገብ ተወልደ ብዛዕባ ናይ ህይወቱ ዕቤትውን ይጽሕፍ ነይሩ፣ ብ8 መጋቢት 1886 ከምዚ ኢሉ ጸሓፊ። <እመን ጥራይ>። መሊሱ ኸኣ። <ርእሰኻ ቐበጽ። ሸዑ ናይቲ ክቡር የሱስ ሰላም ኪበዝሓልካ እዩ>፣ ብጻዩ ሃይለሚካኤል ናብ ዓዲ ምስ ተመልሰ። ተወልደውን ዓዱ ኺናፍቕ ጀመረ፣ ብ29 ጥቅምቲ 1886 ኣብ ናይ <መጽሓፍ ዛንታ> መዝገብ ኣብ ዝጸሓፎ መዘክር። <ኣብቲ ናይ ምሽት ጽምዖ እቲ ልኡም ድምጺ ጎይታ ኸምዚ እናበለ ሕሹኽ ይብለኒ። ተፍቕረኒዶ ኢኻ?> ይብል፣ ጸኒሑ ናብ ዓዱ ኺምለስ ግድኡ በጽሐ፣ ኣብ <መጽሓፍ ዛንታ> ዝጸሓፉ እታ ናይ መወዳእታ መዘክር ብ15 መጋቢት 1887 ዝተጻሕፈት እያ፣ ከምዚ ኸኣ ትብል። <ምሳኻ እዩ እሞ ኣይትፍራህ>።

ብ7 መስከረም ናይቲ ዓመትቲ ኸኣ ኣብ ዓዱ ኸገልግል ርእሱ ወፊዮ፣ ንዓርኩ ኸምዚ ኢሉ ጸሓፊ። <ካብ ዝፈትዎም ሰባት ክፈላለ ከመይ መሪር እዩ። ምፍልላይና ምናልባት ንሓዋሩ ኪኸውን ይኸእል፣ እግዚአብሄር ጥራይ እዩ ዚፈልጥ፣ ሓዲ ነገር ግን እፈልጥ። ሕጂ ገጸይ ናብቲ ዝፈትዎ ዓዲይ ኣቕኒዐ ኣሎኹ>።

ቀሺ ተወልደመድህን ገብረመድህን (1860-1930) ኣብ ቅድሚት ዝሰርዑ ኣብ ታሪኽ ወንጌላዊት ቤተክርስቲያን ኤርትራ። ምስ ስድራቤቶም ዘርኢ ስእሊ። (ካብ ከኒሻ ትብል መጽሓፍ ብካርል ዮሃን ሉንድስትሮምን ቀሺ እዝራ ገብረመድህንን ዝተደርሰት መጽሓፍ ዝተወሰደ ስእሊ።

ኣብ ዓዲ ኣብ ኣገልግሎት ኣምላኽን ሚስቶንን

ተወልደ ኸሉ ግዜ ምስ ምድሩ ፍቕሪ ነበሮ፣ ኸሉ ሳዕ ናይ ሓቂ ሓበሻ እዩ፣ ናብ ዓዲ ምስ ተመልሰ። ነቲ እግዚአብሔር ኣብ መንጎ ኣሕዋቱ ዚህቦ ዕዮ ብናፍቕት ተጸበዩ፣ ነቶም ንነዊሕ እዋን ዝተፈልየም ኣዲኡ። ሓብቱ ኣምላ። ካልኣት ኣዝማዱን ኣዕሩኹን ኪርእዮም ኣዝዩ ተሃወኹ።

ነቶም ኣብ ዮሃንሉንድ ዝነበሩ መምህራኑ ኣብ ዝጸሓፎ ደብዳቤ። ኣብ ወደብ ምጽዋዕ ብምውራድ ሓመድ ዓዲ ምስ ረገጸ ዝተሰምየ ስምዒት ኪግለጽ ዘይከኣል ከም ዝነበረ ሓበሮም፣ ብዙሕ ናይ ቍልዕነቱ ተዘክሮታት ተራእዮ። ነቲ በረኽቲ ኣኸራናት ዓዲ ምስ ረአዩ ኸኣ ልቡ ሰፍሐ፣ ካብ ኣዲኡን ዓዲን ኣብ ዝተፈልየሉ ዓመታት ዝረአዮ ናይ እግዚአብሔር እሙንነትን ኣባታዊ ሓልዮትን ዘኪሩ ንብዓት ቋጸረ፣ ነዲኡ ኸይረአዩ ግን ክልተ ዓመታት ሓለፈ።

ኣብተን ዘይነበረለን ኣርባዕተ ዓመታት በቲ ኣብ ናይ ምጽዋዕ ወደብን ኣብቲ ናይ እምኩሉ ናይ ሚስቶን ቦታን ዝኾነ ለውጢ ተገረመ፣ ናብቲ መካነ-መቐብር ከይዱ ኸኣ ኣብ መቐብር ገብረኣምላኽ ሓ' ኣልቀሰ።

እቲ ናይ ተወልደ ዝግምቕ ባህሪ ኣብ ዓዲ መንፈሳዊ ዕዮ ምጅማር እዩ ነይሩ፤ ብፍላይ ከኣ ኣብታ ናይ ኣቡኡ መደበር ዝነበረት ጸዓዘጋ፣ ምስ መጻ ግን ቅዱስ ጽሑፋት ንምትርጓምን ኣብ ማእከል ናይ ሕርጊን ህዝቢ ብርሃን ወንጌል ንምዝርጋሕን መሳርሕቲ ቐሺ ሮደን ኮይኑ እዩ ተመዲቡ፤ ኣብቲ ቦታ ኸኣ ብሉጽን ሕጉስን ዓያዩ ኾነ፣ ዳዊት ናብዚ ቦታ ኪኸይድ ኣይከኣለን፣ ዓሌት ዳዊትን እቶም ኣብ ሕርጊን ዝነበሩ ዓሌትን ናይ ደም ጽልኢ ስለ ዝነበሮም። ዳዊት ነቶም ህዝቢ ብዙሕ ፈርሆም፣ ስለዚ ኸኣ ተወልደ ነባሪ ሕርጊን ኾነ፣ ኣብዚ ቦታ ቐሺ ሮደንን ብዓልቲ ቤቶምን ናይ መጀመርያ ንእሽቶ ቤቶም መስሪቶም ነበሩ።

እዚ መደበርዚ ብ1887 እዩ ተጀመሩ፣ ጥቓ እቲ ሓድሽ ናይ ጣልያን ዕርዲ እዩ ነይሩ፣ ሕርጊን ኣስታት ትሽዓተ ሸሕ ትግረ ዚዛረቡ ተቐማጦ ነበርዎ፣ ኣብ መንጎ እዚአቶም እምበኣር ስድራ ቤት ሮደንን ተወልደን ናይቲ ናይ ሓቂ ኣምላኽ ፍልጠትን ናይ የሱስ ክርስቶስ ምድሓንን ኪዝርግሑ ይጽዕሩ ነበሩ፣ ኣብ ሕርጊን። ተወልደ ብቑንቋ ትግረ እታ ቐዳመይቲ ናይ ፊደልን ንባብን መጽሓፍ ኣዳለወ፣ ነታ ኣመቱ ስማ ንእሽቶ መርዓቱ ኸኣ ብሕዳር 1888 ናብቲ ቦታ ኣምጸኣ።

እንዳ ሮደን ኣብ ሕርጊን እንከሎ' ብዙሕ ግዜ ደቂ መንሳዕ ኪበጽሕዎም ይመጹ ነበሩ፣ ተወልደ ኸኣ ንገሊአቶም ኣብ ገለብ ተመሃራይ እንከሎ ስለ ዝፈልጦም ኣለለዮም፣ ንሳቶም ነቲ <ኣምላኽ ምስኡ ዝነበረ> ሰብኣይ ንሄደንስትሮም ከም ዚፍጅዎ ይዛረቡ ነበሩ፣ ሓደ መዓልቲ እቲ ኣብ ናይ ኢጣልያውያን ዕርዲ ዝነበረ ናይ ጥይት መኽዘን ተቓጸለ፣ ግን እግዚአብሄር ሓልይዎም። ሓደኳ ኣይተጎድኣን።

ምምላስ ናብ ገለብ

ኢጣልያውያን ንከበሳ ምስ ተቐጻጸርዎ ድሕሪ ሓደ ዓመት። መገዲ ገለብን መንሳዕን ከም ብሓድሽ ተኸፍተ፣ ኣብ ገለብ ድማ እቲ ናይ ሚሰዮን ኣባይቲ ኻልኣይ ግዜ ተሃንጸ፣ ተወልደ ምስ ብዓልቲ ቤቱ ናብ ገለብ ኣምርሐ፣ ንሱን ዳዊትን ካብ ገለብ ካብ ዝሃድሙ ዓሰርተ ዓመታት ኮይኑ እዩ፣ ኣብቲ ናይ ገለብ መንፈሳዊ ዕዮኡ ኸኣ ምስ ዳዊት ኣማኑኤል ብሓባር ኪዓዩ ጀመሩ፣ ዳዊት ንሓንቲ መሓዛ ስማ ዘመድ ተወልደ ተመርዕዩ ነበረ።

ኣብቲ ናይ እምኩሉ ቤት ማሕተም ሚሰዮን ናይ መጽሓፍ ቅዱስ ክፍልታት ኪሕተሙ ጀመሩ፣ ንጉሆ ንጉሆ ተወልደ ብመልክዕ ሕቶን መልስን ዝቐረበ ናይ ሉተር ጽሑፋት ይትርጉም ነበረ፣ ድሕሪ ቐትሪ ኸኣ ብዛዕባ ኣምላኹን መድሓኒኡን ንሰባት ኪምስክር ይወጽእ፣ እቶም ዚምስክረሎም ነቲ ቃላቱ ኸም ዕሸነት ይሓስቡ ነበሩ፣ ስድራቤት ሮደን ናብ ገለብ ምስ መጹ እቲ ዕዮ መሊሱ ዓበዩ።

ተወልደ ካብ ሸወደን ምስ ተመልሰ። ንገለ ኻብቲ ኣብ ወጻኢ ሃገር ዘጥረዮ ናይ ምቕት ልማዳት ኪገድፎ ነይርዎ፣ ምኽንያቱ ኣብ ዓዲ ዝነበረ መነባብሮ መሰረታዊ ነገራት ጥራይ ዝሓዘ እዩ፣ ብዙሕ ከይጸንሐ ንጓል ቐሺ ዘራጽዮን ሙሴ ዝኾነት ኣመቱ ተመርዓወ፣ እዚ ብ1888 ኮነ፣ ንሳ ኣብ እምኩሉ ቤት ትምህርቲ ኣዋልድ ተኸታቲላ ነይራ፣ ናብራ ሸወደን ግን ዘይትፈልጥ ስለ ዝኾነት ንድሌታት ተወልደ ኸተማልእ ቀሊል ኣይነበረን፣ ናብ ቤተ-ክርስቲያን ኪኸዱ እንከሎ። ንሱ ምስኡ ኣብ ጎኑ ኺትከይድ ይደልዩ። ንሳ ግን ትሓፍርዎ ደድሕሪኡ ትኸይድ፣ ቢዩኖም እንተ ዘይኮይኖም ከኣ ኣፋ ኣይትኸፍትን፣ ኣብ መኣዲውን። ተወልደ ኣብ ጎኑ ኹፍ ኢላ ብፎርኬታ (ሻኳ) ኺትበልዕ ይደሊ፣ ኣመቱ ግን ኣብቲ ጥቓ ሞሶብ ኣብ ድኳ ኹፍ ኢላ ኻብቲ ጸሕሊ እናጸብሓትሉ ብኣእዳዎ ኺትበልዕ ትመርጽ፣ እዚ ኣገባብ ኣንስቲ ሓበሻ እዩ፣ ኣመቱ እቲ ተወልደ ዚደልዮ

ምግባር አበዩት፣ ንሱ ኸአ ብሓርቆት በትሪ ወስ በላ፣ ንሳ ድማ ናብቲ ጫካ ሃደመት፣ ምሉእ መዓልቲ ተሓቢአ ወዓለት፣ እቶም ኣብቲ መደበር ሚስቶን ዝነበሩ ህዝቢ ኸአ ኪደልይዎ ወዓሉ፣ ምሽት ባዕላ ናብ ገዝአ ተመልሰት፣ ምስ መሰየ ኣብቲ በረኻ በይንኻ ምዃን ሓደገኛ እዩ፣ ምኽንያቱ ኣንበሳን ነብርን ዚበልዕዎ ደልዮም ይኸሉ እዮም፣ ተወልደ ንሰበይቱ ኸም ባህርያ ኪኸዳ ኸም ዘሎዎ ተረድኦ፣ እዚ ኸአ ንኸልቲአም ዘቃዱ ኹን።

ቀስ እናበለት ግን ኣመቱ ኸምቲ ተወልደ ዚምነዮ ኣገባብ ኪትገብር ጀመረት፣ ቤቶም ከአ ካብ ናይ ካልኣት ደቂ ዓዲ ዝጠዓመት ኮነት፣ በብቐሩብ ተወልደ ንቤቱ ዚኸኑ መናብር። ጣውላ፣ ንመጻሕፍቱ ዚኸኑ ከብሕታት። ፋኑስን ካልኣት ብዙሓት ነገራትን ኣጥረዩ፣ ገሊአም ካብ ናይ ዕንጻይቲ ሳናዱቕ ዝተሰርሑ ተራ ነገራት እዮም ነይሮም፣ ኣመቱ ግን ብውሕልነት ትጥቀመሎም ነበረት፣ ዳዊትውን ንቤቱ ብዙሕ ኣቕሑ ኣጥረዩ፣ ነቶም ኣብ ገለብ ዝነበሩ ወንጌላውያን ኣመንቲ ኣብ ኣባይቶም ምብጻሕ ዘሓጉስ እዩ ነይሩ፣ ኣባይቶም ጽፉፍን ስሩዕን እዩ፣ እተን ኣንስቲ ኸአ ጽፋትን ጽቡቕ ዚኸደናን እዩን፣ ከምዚ ኢሉንውን ንወይዘሮ ሮደን ይበጽሓኣ ነበራ።

ሓደ መዓልቲ ተወልደ ወንጌል ኪሰብኽ ናብ ሓንቲ ኻብተን ኣብቲ ኸባቢ ዘሎዎ ቐሻታት ከደ፣ ካብቶም ናይ ትምህርቲ ሰንበት ዓበይቲ ተመሃሮ ኸአ ሓደ መሪሕዎ ኸደ፣ ከይመሰየ ኸምለሱ መደቡ፣ ግናኸ ዝናብ ዓገቶም፣ ዝናብ ምስ ኣቋረጸ። ተወልደ ናብቲ ጎዶቦ ዓዲ ኸይዱ ኸኢሓድር ሓሰበ፣ ግናኸ እታ ለቕትአም ጥራያ እያ ነይራ፣ ስለዚ ኸአ ተወልደ ንድራሮም ዚኸኖም ሃድን ኪሃድን ፈተነ፣ ምጭማት ዘይክእል ስለ ዝነበረ ግን ሹድሽተ ግዜ ተኩሱ ኣይኮነሉን፣ ተስፋ ኸአ ቆረጸ። እቲ ወዲ ግን መሊሱ ኸፍትን መዓዶ፣ ተወልደ። እቲ መትሓዝ ጥይት ዝናር ስለ ዝተወድኦ ዕድል ኣይገበርናን በለ፣ እቲ ወዲ ግን ካልእ ፈተነ ኸገብር ተማሕጸኖ፣ መሊሶም ከአ ዓቢ መጓሰ ዛግራ ረኸቡ፣ ተወልደ ኸም ብሓድሽ ፈተነ እሞ ብሓንቲ ጨመተ ኸልተ ዛግራ ቐተለ፣ ንድሕሪኡ ግልጽ እንተ በለ እቲ ወዲ ኢዱ ኣልዒሉ ንሰማይ ገጹ ኣንቃዕሪሩ ጸንሖ፣ ተወልደ ድማ <እንታይ ደኣ ትገብር ኣሎኻ?> በሎ፣ እቲ ወዲ <ከጽሊ እየ ጸኒሐ> በለ፣ <እንታይ ኢልካ ደኣ ጸሊኻ?> ኢሉ ሓተቶ፣ <ጎይታ የሱስ ድራርና ሃበና ኢላ ጸልዩ> በለ እቲ ወዲ።

እዚ ፍጻመዚ ንእምነት ተወልደ ኣበራብሮ፣ ኣብታ ቐሻታት ምስ በጽሑ። ተወልደ ነቶም ህዝቢ ብዛዕባ እቲ ኻብ ሰማይ ዚወርድ እንጌራ ህይወት ነገሮም፣ ድኻምን ሻቕሎትን ኣይተሰምዖን፣ ኣብ ዙርያ ዚነድድ ሓዊ ኸቢቦም። ነቶም ህዝቢ ብዛዕባ እቲ ኣብ ነፍሱ-ወከፍ ናይ ህይወት ጭንቂ እግዚአብሄር ንደቁ ዘሎዎ ሓልዮት መሃሮም።

ተወልደ ኣርባዕተ ደቂ ነይሮም፣ ንሳቶም ይሰሃቅ። ርግቡ። ኤልሳቤጥን ኤፍሬምን ይብሃሉ፣ ኩሉ ሳዕ ብዛዕባቲ ኣብ ናይ ቆልዑ መጽሕፍት ዘንበቦ የዘንትወሎም። እቲ ስእልታት ድማ ይገልጸሎም፣ መጽሕፍት ብፖስጣ ኻብ ሸወደን ይመጸ ነበረ፣ ነቶም ቆልዑ ኸሉ ነገር ትንግርቲ እዩ፣ ዓበይቲ ኣባይቲ። ባቡራት። ጽቡቕ ዝተኸድኑ ቆልዑ ሸወደን። ውርጭን በረድን ርእዮም ኣይፈልጡንዮም፣ ከምኡ ድማ ኣእጋር ፈረስ ዚመስል ናይ ሓጺን ሳእንታት ገይሮም ኣብ ማይ ዚገህዱዎ ህዝቢ ኣይለመዱን፣ ነዞም ቆልዑ ኸሉ ትርኢት ጋሻ ነገር እዩ፣ ተወልደ ግን ጽቡቕ ጌርካ ንሱብ ንምርዳእ ኣዘዩ ኸኢላ ነበረ።

ሓደ መዓልቲ ብዛዕባ ንቆልዑ ኸኢሕል' ኻብ ኣምላኽ ዚለኣኹ መላእኽቲ ኣንበቦ፣ እዞም መላእኽቲ እቶም ቆልዑ ሰናይ እንተ ገበሩ ዚሕንሱ። እቶም ቆልዑ ኸፋእ እንተ ገበሩ ኸአ ዚነብዑ እዮም፣ ተወልደ ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰንበት እዚ ዛንታ ኣዘንተዎ፣ ድሕሪ ገለ ግዜ ጓሉ ኤልሳቤጥ ኣብ ትምህርቲ ጽቡቕ ነጥቢ ኣምጸኣት እሞ። <ንፍዕቲ ጓል ኢኺ> በለ፣ ንሳ ኸአ እናሰሓቐት። <ኣባይ እሞ ሕጂ እቶም መላእኽቲ ተሓጉሶምዶ?> በለቶ።

ኣብቲ ግዜቲ ተወልደ ኣብ ቤት ትምህርቲ ኣወዳት ገለብ ይምህር ነበረ፤ ንጉሆ ንግሆ ስርሑ ምምሃር ነበረ፤ ድሕሪ ቐትሪ ከኣ ምስ ቀሺ ሮደን። ዳዊትን ብዙሓት ካልኦትን ሓድሽ ኪዳን ናብ ትግረ ይትርጉም፤ ተወልደ ነቶም ዝፈልጦም ብዙሓት ቋንቋታት ኣብ ዕዮኡ ይጥቀሙሎም ነበረ፤ ኩሉ ሳዕ ከኣ ፍልጠት ኪድልብ ይጽዕር ስለ ዝነበረ። ብዙሓት ቋንቋታት ኪዘረብን ከንብብን ከኣለ።

ኣመቱ ንፍዕቲ ናይ ዝህ ሰበይቲ እያ ዝነበረት፤ ቦታ ኹብ ሃስኳርና ሸወደን ዝመጸት ሰፋይት መኪና ኹዳን ደቃ ትሰፊ፤ ወሓለ ሰራሒት ጸብሒ ኹኣ እያ፤ ጥዑም እንጌራ ትሰንክት እሞ። ቃተኛ ትሰርሕ፤ እዚ ንጉሆ ገዝኣ እንተ ኹድካ እትቐርበልካ ዘወናውን መስተገግዶ እያ፤ ጓሳ ጸባ ሒዙ እንተ መጸ ጠሰሚ ምእንቲ ኹተውጽእ ናብ ዓቢ መሕቆኒ ትግልብጦ፤ ግዜኡ ምስ ኣኹለ ኹኣ ትኹልሶ።

ሓደ ምሽት ተወልደን ኣመቱን ድራሮም ይበልዑ ነበሩ፤ ኣብቲ ጣውላ ድማ መብራህቲ ትበርህ፤ እቶም ኣርባዕተ ደቆም ከኣ ኣብቲ ጥቓ ኣፍደገ ኣብ ዙርያ ሞሶብ ኣብ ዱኳ ኹፍ ኢሎም ነበሩ፤ ወርሒውን ደሚቓ ተብርህ ነበረት፤ እናሰሓቐ ኹኣ ይበልዑ፤ ሃንደበት እታ ንእሽቶ ጸዕዳ ድሙኣም እናጎየየት ኣተወት፤ ብትሕቲ እቲ ተወልደን ኣመቱን ዚበልዑሉ ዝነበሩ ጣውላ ሓሊፋ ትሕቲ ዓራት ተሓብኣት፤ ድሕሪዚ ሓደ ዓቢ ነብሪ ኣተወ፤ እተን ዝሓንሓና ኣዲንቱ ነቶም ቆልዑ ኹይረኣያ። ነታ ዝሃደመት ድሙ የናድያ ነበራ፤ እቲ ነብሪ ትሕቲ ዓራት ኣተወ። ነታ ድሙ ኹኣ ዓትዓታ። ነቶም ቆልዑ ረጊጹ ኹኣ ቦታ ዝመጸ ወጸ፤ እቶም ቆልዑ ልክዕ ከምቶም ወለዶም ከይተንቀሳቐሱ ትንፋሶም ሓቢኣም ኮፍ ኢሎም ነበሩ፤ እቲ ነብሪ ምስታ ግዳዩ ድሙ ናብቲ ጸልማት ምስ ተሰወረ። ነፍሱ-ወከፎም ካብቲ ምፍዛዞም ተበራበሩ፤ <መልኣኽ እግዚኣብሄር ምሳና ኹይኑ ተኹላኹልና> በለ ተወልደ፤ ስለዚ እዩ ኹኣ እቲ ነብሪ ነታ ድሙ እምበር ነቶም ቆልዑ ዘይረኣዩም፤ ኤልሳቤጥ ካብ ፍርሂ ዝተላዕለ ምሉእ ለይቲ ኹትበኪ ሓደረት። ኪትድቕስ ኣይከኣለትን፤ <ብእግሩ እኮ እዩ ረጊጹኒ፤ መልኣኽ እግዚኣብሄር ኢዱ ኣብ ኣዲንቱ ኣንቢሩ ስለ ዝሰወሮ እዩ ዘይረኣዩን> በለት፤ ብሓቂ እዚ ናይቲ ተወልደ ብዙሕ ሳዕ ዘስተማቐሮ እሙንነትን ሓልዮትን እግዚኣብሄር ሓድሽ መረጋገጺ እዩ።

ተወልደ ናብታ ዝዓበየላ ዓዱ ናብ ጸዓዘጋ ኪኹይድ እንከሎ ነቶም ቆልዑ ተማለኦም፤ ኣብ ቤት ኣትዮም። ኮፍ በሉ ምስ ተባህሉ። እቶም ቆልዑ ዙርያኦም እናረኣዩ ሕፍረት ሓዞም። <ኣብ ምንታይ ኮፍ ክንብል?> ኢሎም ሓተቱ፤ ኩሉ ሰብ በቲ ሕቶኦም ሰሓቐ፤ እቶም ቆልዑ ኣብ መንበር ኮፍ ምባል እዮም ለሚዶም። ኣብ ጸዓዘጋ ግን እቲ ኹፍ መበሊ ማእሲ ወይ ተንኮበት እዩ።

ምሕላብ ኣብ እትብሃል ቍሽት። ዶክቶር (ሓኪም) ሳንድስትሮም ብምዳባት መዓልታት ሕሙማት ይቐበል ነበረ፤ ሓደ እዋን ግን ተኸልከለ፤ ኣብ ክንዳኡስ ተወልደ ኹሰብኽ ከደ፤ ሰብከቱ ውድእ ምስ ኣበለ። ሓደ ሰብኣይ ንሓንቲ ጓል ዚኹውን ፈውሲ ደልዩ መጸ፤ እቲ ሰብኣይ ንተወልደ ኣምሪሩ ስለ ዝለመኖ። እቲ ዶክቶር (ሓኪም) እንተ ዚህሉ ኹም ቡርጋ ኹህቦ ይኸእልዩ ዝበሎ ፈውሲ ሃቦ፤ ጽንሕ ኢሉ እቲ ሰብኣይ ተመልሰ እም። እታ ጓል ነቲ ፈውሲ ምስ ወሰደት ኪትመውት ከም ዝቐረበት ነገሮ፤ ተወልደ ኣዝዩ ሰንበደ፤ ኣብ ምድሪ ወዲቐ ኹኣ ነዛ ሰበይቲ ኣድሕና እናበለ ናብ ኣምላኽ ኣእወየ፤ ጥራይ ሕጂ እዛ ሰበይቲ ደሓን ትኹን እምበር። ድሕሪ ሕጂ ፈውሲ ዚበሃል ኣይህብን እየ በለ፤ እግዚኣብሄር ጸሎቱ ሰሚዑ እታ ሰበይቲ ሓውያ።

ቀሺ ተወልደመድህን ገብረመድህን አብ ሓድሽ ዓመት ናይ 1909 ካህን ኮይኖም ዝተቐበሉሉ መዓልቲ ዘርኢ ስእሊ። ካብ ጸጋም ቀሺ ዘራጽዮን፣ ዮናስ ኢቫርሶን፣ አንደርስ ስሸሶን፣ ተወልደመድህን ገብረመድህን፣ አዶልፍ ኮልሞዲን (ኮፍ ዝበሉ) ካርል ዊንክሺስት፣ ኡለ ኤሪክሶን፣ ማርቆስ ግርማይ። (ካብ ከኒሻ ትብል መጽሓፍ ብካርል ዮሃን ሉንድስትሮምን ቀሺ እዝራ ገብረመድህንን ዝተደርሰት መጽሓፍ)

ሓድሽ ኪዳን ተሓትመ

ሓድሽ ኪዳን ትግረ ንሕትመት ምስ ተዳለወ። ስድራቤታት ሮደንን ተወልደን ናብ ከበሳ መጹ፣ አብ ግዜ ምእራም እቲ ጽሑፋት ከአ አብ አስመራ ተቐመጡ።

ብ1909 ሒደት መዓልታት ቅድሚ ሞት ዶክቶር ቪንኩቪስት ሓዲሽ ኪዳን ብትግርኛ ተሓተመ፣ ፕሮፌሰር ኮልሞዲን ናብ ኤርትራ ምስ መጻኽኦ ተወልደ አብታ ናይ አስመራ ቤተ-ክርስቲያን ቀሺ ኾይኑ ተቐብኦ፣ እቲ ቐዳማይ ብሚስቶናውያን ዝተቐበሉ ናይ ሓበሻ ቐሺ ድማ ኮነ፣ ነቶም አብታ መዓልቲ አብቲ ቤተ-ክርስቲያን ዝነበሩ ህዝቢ እታ መዓልቲ ፍልይትን ክብርትን ፍጻመ ነበረት፣ ናይ 1909 ናይ ሓድሽ ዓመት ቀዳመይቲ መዓልቲ እያ ኾኦ ነይራ።

ድሕሪ ሞት ዶክቶር ቪንኩቪስት ብ29 ታሕሳስ 1909 ተወልደ ናብ ሸወደን ሓንቲ ደብዳቤ ጽሑፉ <ብዛዕባ ቋንቋ ትግርኛን ትርጉማቱን ገለ ኹብል እደሊ፣ እቶም አርባዕተ ወንጌላት ክልተ ግዜ ተተርጉሞምን ተሓቲሞምን፣ እቲ ቐዳማይ ትርጉም አብ ትሕቲ አይዘንበርግ ብሓደ ማቴዎስ ዝተባህለ ኢትዮጵያዊ ደብተራ እዩ ተገይሩ፣ ብ1866 ከአ ተሓቲሙ፣ እቲ ኻልአይ ትርጉም ብዶክቶር ቪንኩቪስት እናተመርሐ ብደቂ ዓድና ተኻይዱ፣ ብ1909 ከአ ብቤት ማሕተም ሚስቶን ሸወደን ተሓቲሙ።

<በዛዕባዎም ትርጉማት ክንብሎ ዘሎና እንተሎ ኸሉ ነገር ኣብ መጀመርያኡ ኸቢድ ከም ዚመስል እዩ፤ ዶክተር ቪንኩቪስትን ኣነን ኣብዚ ናይ መጨረሻ ትርጉም ዝነበረና ዕላማ እዚ ዚስዕብ እዩ። ብዚከአል መጠን ነቲ መበቆላዊ ግሪኽ ናብ ላዛ ዘሎዎ ትግርኛ ምትርጓም እዩ ነይሩ፤ እዚ ድማ ብአሰራርዓ ቻላትን ምድላው ምሉእ ሓሳባትን እዩ፤ ብዘይካ ኸልተ ብቋንቋ ትግርኛን ጣልያንኛን ዝተዳለ' ዘይምሉእት መዝገብ ቻላት ክሳብ ሎሚ ግቡእ ሰዋስው ወይ መዝገብ-ቃላት የብልናን፤ ስርዓት ክነልብሶ ኣሸጋሪ ኸይኑ ኣሎ። ክሳብ ሎሚ ኣይተዓወትናን ዘሎና፤ እቶም ነቐፍቲ ብዛዕባናን ዕዮናን ድላዮም ይብሉ ይኸኑ፤ እቲ መንፈስ ሓቂ ናብ ኸሉ ሓቂ ኺመርሓና ናብ ኣምላኽ ጸሊና ኢና፤ ኣምላኽ ኣብ ዕዮና እመናት ምዃን ጥራይ ከም ዚሓትት ተረዲእና ኣሎና፤ ኣሸጋሪ ዕማም እዩ ዘሎና። ግናኸ እግዚአብሄር ምሳና እዩ። ከም ተስፋኡ ኸአ መዓልቲ መዓልቲ ረዲኡና እዩ፤ ስለዚ ኸአ ብምሉእ ልብና ንእግዚአብሄር ነመስግና፤ ንሱ በይኑ እዩ ኸብሪ። ምስጋናን ውዳሴን ዚግብእ።

<ሕጂ እምበኣር ሓድሽ ኪዳን ብምሉእ ኣብ ልሳንና ረኺብናዮ። ተዋሂቡና ኣሎ፤ እዚ እግዚአብሄር ዝገበሮ እዩ። ኣብ ኣዲንትና ኸአ ግሩም እዩ፤ እቲ ናይ ወንጌል ማይ ብሑቕ ኣባናን ኣብ ምድርናን ዕዮኡ ኺገብር ኣምላኽ ፍቓዱ ይኸኑ።>

ተወልደመድህን። 29 ታሕሳስ 1909

ተወልደመድህንን ቆልዑን

ኣኼባ ኣብ ዚግበረሉ እዋን። ንቆልዑ ዚኸውን ፍሉይ መደብ ይዳሎ ነይሩ፤ ኣብኡ ነቶም ቆልዑ ዚዛረቡም ተወልደ እዩ፤ ሓደ እዋን ኣብ ከምዚ መደብ ሓደ ንእሽቶ ወዲ ፍሕትሕት ኪብል ጸኒሑ ተንሲኡ ወጸ፤ ተወልደ ጸኒሑ ስለ ምንታይ ከም ዝወጸ ነቲ ወዲ ሓተቶ፤ ወዮ ወዲ። ኣብ ግራት ዘርኢ ዘሪኡ ኸም ዝነበረን ማይ ከስቲ ኸም ዝኸደን ገለጸ፤ (እቲ ሓቂ ግን እቲ ወዲ ኣብ ናይ ዕንባባ ባዞ ስገም እዩ ዘሪኡ ነይሩ፤) እቶም ካልኣት ቆልዑ ኣብ ዙርያኦም ደው ኢሎም ይጽቡዩ ነበሩ፤ እቲ ወዲ ኺጸወት ኣኼባ ገዲፉ ስለ ዝኸደ መቐዳዕቱ እንታይ ከም ዚኸውን ኪሰምዑ ተሃንጥዮም ነበሩ።

ተወልደ ምስላ ዘራኢ ኺነግሮም ነቲ ኣጋጣሚ ተጠቐሙሉ፤ እቶም ኣቐዲሞም ብህድኣት ስብከቱ ዚሰምዑ ዝነበሩ ቆልዑ ሕጂ ዝያዳ ሃዲኦም፤ የሱስውን ምስላታት ይዛረብ ከም ዝነበረ ፈለጡ፤ ንሱ የሱስ ልክዕ ከም ኸልና እዩ በሎም፤ <ህዝቢ ኣብ ዙርያኡ ምስ ተኣከቡ። ኪዛረብ ኣይከኣለን፤ ምኽንያቱ ንኸሎም ኪርእዮም ስለ ዘይከኣለ፤ ስለዚ ናብ ጃልባ ደየበ። ካብቲ ገምገም ከኣ ቁሩብ ርሕቐ በለ፤ እቶም ህዝቢ ግን ኣብቲ ደንደስ ኮይኖም ይሰምዕዎ ነበሩ።>

እዞም ቆልዑ ጃልባ ርእዮምዶ ይፈልጡ? ብዘይካ ኣብ ስእሊ ሓደኳ ኻብኣቶም ጃልባ ዝረኣዩ ኣይነበርኩምን፤ ስለዚ ተወልደ ጃልባ ኸመይ ጌርካ ኸም እትቐዘፍ ገለጸሎም፤ እቶም ቆልዑ ዝያዳ ኺሰምዑ ደለዩ፤ ተወልደ ኸኣ ድሕሪ ቐትሪ ኸም ዚቐጽለሎም ተመባጸዐ፤ ተወልደ ይኸኑን እቶም ቆልዑ ነቲ መቐዳዕቲ ረሲዖምዎ፤ ተወልደ ኻብቶም ናይ የሱስ ምስላታት ብዙሕ ኪነግሮም እንከሎ ኣዝዮም ይሕጎሉ ነበሩ።

ብዛዕባቲ ኣብዛ ዓለም ዝነበረ። ነዲኡ ዝሓለየላ። ንድኻታት ዚሕግዝ። ንእኩያት ሰባት ይቐረ ዚብል የሱስ ኪነግሮም እንከሎ ጽን ይብሉ ነበሩ። እዞም ቆልዑ ጥራይ ኣይኮኑን ነቲ ኣዩ ዚብልዎ ተወልደ ዘፍቅርዎ ዝነበሩ፤ ኣብ ሽወደን እንከሎውን ተወልደ ብቐልዑ ኣዝዩ ፍቱው ነበረ።

ሓደ ግዜ ተወልደ ኣብ ናይ ቫስተራስ ኣዳራሽ ሉተራዊት ሚስዮን ይሰብኽ ነበረ፤ እቲ ኣዳራሽ ብህዝቢ መሊኡ እዩ፤ እቶም ህዝቢ ሓደ ጸሊም ሰባኺ ብጽሩይ ቋንቋ ሽወደን ኪሰብኽ ኪሰምዕዎ ተሃወኹ፤ ካብቲ መድረኽ ምስ ወረደ ብሰንኪ እቶም ሰላም ኪብልዎ ዝደለዩ ህዝቢ ኺንቀሳቐስ ኣይከኣለን፤ ኣብ መንጎ ሓንቲ ቐልዓ ዋዕዋዕ ዚብል ድምጺ ኣሰመዐት። <ከመይ

አሎኹም አባይ ተወልደ? ትብል ነበረት፤ ተወልደውን ርእሱ አልዲሉ። <መን እዩ ብቋንቋይ ዚዛረብ ዘሎ?> እናበለ ኹደሊ ጀመረ፤ እታ ቐልዓ ጓል ሚሰዮናውያን እያ ነይራ፤ ወለዳ ኹብ ኤርትራ ብአባይ ተወልደ ደሃይ ልኪኹም እንተ ኹኑ ኢላ እያ ትሓትት ነይራ፤ ምእንቲ ኹይርስዖ ኹአ ናብ ዓዲ ምስ ተመልሰ ደሃይ ኪህበላ ኣብቲ መዘከሪ መጽሓፉ ሰላምታአ ጸሓፊት፤ ክልቲአም ትግርኛ ኹዛረቡ እንከሎ ኹሉ እቲ ህዝቢ ይዕዘቦም ነበረ።

ተወልደ ናብ ሸወደን ኣብ ካልእ ኢጋጣሚ ኣብ ዝተመልሰሉ ግዜ። ኣብ ሓደ ኢጋጣሚ ብባቡር ይጉዳዝ ነይሩ፤ ኣብቲ ዝነበሮ ኹፍሊ ባቡር ከአ ክልተ ሰባት ነይሮም፤ እዞም ሰባት እዚ ጸሊም ነቲ ዘረባና ኣይፈልጦንዩ ስለ ዝበሉ ዓው ኢሎም የላግጹሉ ነበሩ፤ ጸኒሑ ተወልደ ቦቲ ደስ ዘብል ፍሽኽታኡ ገጹ ናብኣቶም መለሰ፤ ከምዚ ኹአ በሎም። <ኣቲም ክቡራት። ከይሰማዕኩኹም ክትጸርፉኒ እንተ ደአ ደሊኹም። ሸወደንኛ። ጀርመን። እንግሊዝ። ጣልያንኛ። ግሪኽ። እብራይስጢ። ግእዝ። ኣምሓርኛ። ትግርኛ ወይ ዓረብ ኣይትጠቐሙ።>

ቐሺ ተወልደመድህን ናይ ካህን ክዳን ለቢሶም

እዚ ኹሉ ናይ ቋንቋታት ክእለቱ ነቲ ሚሰዮናዊ ዕዮ ሃብቲ እዩ ዝነበረ፤ ኣብ ዓይኒ ናይ ምድሩ ኹህናትን ገዛእትንውን ክብረቱ ኹብ ኣበሎ።

ኣብ ስቶክሆልም ሓንቲ ሰበይቲ ድራር ዓደመቶ፤ ፍሉይ ኣኹብሮት ከተርእዮ ኢላ ኹአ ድሕሪ መግቢ ዚኹውን ፍሉይ ዓይነት ምቁር ሕብስቲ (ኬክ) ኣስርሓትሉ፤ እቲ ምቁር ሕብስቲ ኣብ ላዕሊኡ ብቸኮላታ ዝተሸፈነ ነበረ፤ እታ ሰበይቲ ሓደ መብርሂ ሃበት። <እዚ ሕብስቲዚ ነቲ ኣብ መንጎና ጸዓዱን ከደሮትን ዘሎ ጽብቕ ዝምድና ዘመልከት እዩ> በለት፤ ተወልደ ኹአ ብግዲኡ ነቲ ንከደሮት ዘመልከት ሕብሪ ብላዕሊ ስለ ዝገበረቶ ፍሉይ ምስጋና ኣቐረበላ።

ተወልደመድህን ኣብ መበቆል ዓዱ

ተወልደ ንፉዕ ናይ ቤተሰብ ኣቦ እዩ ነይሩ፤ ንደቁን ደቂ ደቁን ኣዝዩ ዘፍቅርን ብኹሉ ሓይሉ ዚሓልን ነበረ፤ ክልቲአም ደቂ ኣብ በይሩት ኪመሃሩ ዕድል ረኺቦም፤ ተወልደ ብደቁ ሕቡን ነበረ። ከምዚ ድማ ኢሉ። <እቲ ዝበለጸ ሃብተይ ደቀይ እዮም። ንኣገልግሎት ኣምላኽ ድማ ወፍዮም እዮ። ናታቶም ጽቡቕ ጥራይ ይሓስብን ይደልን ነበረ።

በሊሕ ናይ ምዝካር ክእለት ነይርዎ፤ <ኣብ ዓድና ሓሙሽተ ወለዶታት ኣቦታተይ ካህናት እዮም፤ ኣቦይ ተቐቲሉ፤ ወዱ ምዃነይ ኣይርስዎን እዩ፤ ብዓይኒ ህዝቢ መምህራን ሓሶት። ከሓድቲ ወይ ዘይኣምኑ ኢና እንብሃል፤ ግናኹ ብትዕግስቲ ዕጫና ንጸውር> ይብል፤ ንሃገሩን ህዝቡን ብምሉእ ልቡ የፍቅር ነይሩ፤ ዋላ ኣብ ወጻኢ ሃገር ብምቕቕት እናነበረ ናፍቕት ነይርዎ።

ኣብ መወዳእታ ኣብታ መበቆል ዓዱ ሸማንጉስ ኪነብር ክኢሉ፤ ቀሊል ግን ኣይነበረን፤ እዚ ናይ ወንጌል ኣገልጋሊ ዝነበረ ሰብ መሬት ኪረክብ ብዙሕ ድፍረት ዚሓትት ጻዕሪ እዩ ነይሩ፤ ካብ ካህናትን ኣዝማዳን ተቐውሞ ኣጋጢሞም፤ ገሊኦም ገዛ ኺሃንጽን ኪቐመጥን ፈጺሞም ዘይፈቐድሉ እዮም ነይሮም፤ ምኽንያቱ ንሱ ንኣምላኽ ዘሎዎ ኣቀራርባ ኹብቲ ልሙድ መገዲ ዝተፈልየ እዩ ስለ ዝበልዎ፤ ነዊሕ ናይ ቤት ፍርዲ ኸትዕ ተኸየደ፤ ብዙሕ ባእሲ ኸኣ ሰዓብ፤ ኣብ መወዳእታኡ ግን ተወልደ ተዓወተ። ግሩም ቤት ከኣ ሃነጸ፤ ኣብዚ ቤትዚ ኸይኑ ምትርጓም ብሉይ ኪዳን ቀጸለ፤ ንሰበኻ በለዛ ኣብ ምምራሕ ከኣ ይተሓጋገዝ ነበረ፤ ንሰበኽቲ ወንጌል ከኣ ስልጠናታት ይህብ፤ እቲ ሰፊሕ ፍልጠቱ ዓቢ ኣስተዋጽኦ ነበረ።

ቤቱ ምቹእ ነበረ፤ ሸኻይ ዝመልኦ ስለ ዝነበረ ኣጋይሽ ኣየቋርጹን ነበሩ፤ ደቅን ደቂ ደቅን ምስ ዓባይቲ ግዜ ኸሕልፉ ልሙድ እዩ፤ ጸባን ጥዑም መግብን ኰሉ ሳዕ ይርከብ ነበረ፤ እቶም ቆልዑ ኸኣ ብዙሕ መዓልታትን ሰሙናትን ኣብቲ ቤት የዕርፉን ይዘናግዑን፤ ተወልደን ብዓልቲ ቤቱን ምስ ደቆም ኪኹኑ ደስ ይብሎም ነበረ።

ከምኡ ድማ ኣብ ገረሚ ይእከቡ፤ ኣብዚ ቦታዚ ቐሺ ዘራጽዮንን ብዓልቲ ቤቶምን ሰፊሕ። ጽቡቕ ገዛ ነበሮም፤ እቶም ሰዶብ ጭሕሚ ዝነበሮም ጉልቡት ቐሺ ዘራጽዮን ኣብ ዓይም ኣዝዮም ሕፉር ሰብ ነበሩ፤ ህዝቢ ንምዕዶኦምን ስብከቶምን ብዓቢ ኣኸብሮት ይሰምዖ። ብዙሕ ግዜ ኸኣ ምኽሪ ይሓቱም፤ ዋላ ኣብ እርጋኖም ቐሺ ዘራጽዮን ዘይደኸሙ ኣገልጋሊ ነበሩ፤ ካብ ግዜ እምኩሉ ጀሚሮም ኣብ ዕዮ ወንጌል ዝተጸምዱ ሕያዎይን ህዳእን ሰብ ነይሮም።

ቐሺ ተወልደመድህን ብዙሓት ስሙያት ሰባት ኣዝማድ ነበርዎም፤ ኣብ ኤርትራ ብዙሓት ፈተውቲ ነይሮምም፤ ካብ ፍሉጣት ካህናት ዝተወልዱ እዮም፤ ብሚስዮን ኣብ ዚግበሩ ናይ ወንጌል ምንቅስቓሳት ቐሺ ተወልደ ኺህልዉ ዓቢ ዕድል ነበረ፤ ብፍላይ ንሚስዮን ዚጸልኡ ራእሲ እንተሎ። ነቶም ዝተገፍዑ ወይ ዝተኣሰሩ ክርስትያናት ዘማልድሎም ቐሺ ተወልደመድህን እዮም፤ ኣብ ናይቶም ራእሲ ግዝኣት ንመምህራን ዚኸውን መሬት ኪወሃብ ቐሺ ተወልደመድህን ይላዘቡ፤ ነቶም ራእሲ ዘገድስ ጉዳይ ፈሊጦም የዕልልዎም። ብሕጉስ መንፈስ ኪሰምዕዎም ምእንቲ ዘስሕቕ ዛንታታት ኪነግርዎም ተውህቦ ነበሮም።

ድሕሪ ገለ ዘዛኒ ዝርርብ። ቐሺ ተወልደ ቐስ እናበሉ ነቲ ዘምጽአም ጉዳይ የቐርቡ፣ በዓል ቐሺ ተወልደ መገደም ምስ ተመልሱ። እቶም ራእሲ በቲ ዘዕለልዎ ዕላል የስተንትኑ፣ እቲ ብኸምዚ ዝተዘርአ ዘርኢ ኸመይ ከም ዚበቁል እግዚአብሔር ጥራይ እዩ ዚፈልጥ፣ ኣብ ዘልኣለማዊ ህይወት ኪገሃድ እዩ።

ቐሺ ተወልደ ኣብ ሸማንጉስ ጠቐሊሎም ኪነብሩ ኣይከኣሉን፣ ንግዚኡ ኣብ በለዛ ናይቲ ሰበኻ ተሓጋጋዚ ቐሺ ኸይኖም ኣገልገሉ፣ ብዙሕ ግዜ ኸአ ንዓየይቲ ወንጌል ዚኸውን ትምህርቲ ይህቡ ነበሩ፣ ንኸልተ ዓመታትውን ናይ ዓዲ ወግሪ ቐሺ ነይሮም፣ ጸጉሮም ጸዕድዩ። ድኻም ከአ ይረኣዩም ነበረ፣ ንሳልሳይ ግዜ ናብ ሸወደን ከዱ፣ ብዙሕ ምጽንናዕ ከአ ረኸቡ፣ እቶም ሚስቶናውያን ብጸቶም ካብቲ ናይ ቀደም ንሳዕሊ ዝበለጸ ኣፍቀርዎም፣ ቐሺ ተወልደ ኸሉ ሳዕ ዝተበርሆም። ሕ'ስ። ሕጉስን ፍቱውን እዮም ዝነበሩ እም ኸሉ ሰብ ብእኡም ይሰሓብ ነበረ፣ ሓደ ሰብ ከምዚ ኢሉ። <ምስ ቐሺ ተወልደ እንተ ጸናሕካ። ከየፍቀርካዮም ከትከይድ ኣይትኸእልን>።

ብኸሎም እቶም ናይ ሚስቶን ኣዕሩኸም ከብረትን ሞጎስን ረኸቡ፣ ኣብ ኸሉ ዝኸድዎ ኣኼባ በተን ዘብርሃ ኣዲንቶም። ሕጉስ ሃዋህወ ይፈጥሩ፣ እዚ ኸሉ ኸይኑ ግን ነታ ቐኸቶም እዮም ዚፈት፣ እታ ቐኸቶም ብትኪ ዒግ እትብል። ናይ ሳዕሪ ኣጻዱ ዝነበርኡ። ጎሓፍ ዝተኸመራ። እቶም ፍርቂ ነብሶም ከዳን ዘይብሎም ቆልዑ ዚጸውቱላን ንፋስ ድማ ነቲ ሓመኸህሽቲ ንሰማይ ገጹ ከም ዓንድታት ዘዕርገላን መሊሱ ኣብ ልዕሊኡ ፋሕ ዘብሎን እያ፣ ቐሺ ተወልደ ነቲ ብዙሕ ግዜ እኸለ ዘይነበሮ ደረቕ ሓመኸህሽታይ ሓመድ ዓደምን ነቶም ናይ ጥንቲ እምነቶም ኣኸሪሮም ዝሓዙ እም ቐሺ ተወልደ ዚነግርዎም መልእኽቲ መድሓኒና ዘይቅበሉ ህዝብን ዓቢ ፍቕሪ ነበሮም፣ ሓደ መዓልቲ ናይቶም ህዝቢ ተቐውሞ ኣተሓሳሳቢ ምስ ኮነ። <ከሳዕ ሓይልና ዚውዳእ ብግዚኡን ብዘይግዚኡን ከንሱብኸ ኢና> በሉ።

ካብ ሸወደን ናብ ዓደም እናተመልሱ ኣብ ሮማ ገለ መዓልታት ጸኒሑም፣ ናይ ቅዱስ ጴጥሮስ ቤተ-ክርስቲያንን ቫቲካንን ኪርእዩ እዮም ደልዮም፣ ንኸሉ ኸፍልታት ምስ ረኣይዎ ድማ ኣብ ሓንቲ ዕጽውቲ ማዕጾ በጽሑ፣ ናብቲ ሓላዊ ምልስ ኢሎም ድማ ነታ ኸፍሊ ኸርእይዎ ዚኸእሉ እንተ ኸይኖም ሓተትዎ፣ እቲ ሓላዊ ኸሓተሎም ምስ ከደ። ንሶም ኣብ ዙርያእም ምዕዛብ ቀጸሉ፣ እቲ ሓላዊ ምስ ሓደ ሓበሻ ኸመጽእ እንከሎ ኸአ ረኣይዎ፣ ብዓል ስልጣን እዩ ዚኸውን ኢሎም ብምሕሳብ ከአ ኪሰግዱ ኣጸቢቐም ተጎምበሱ፣ እንተ ኣስተውዓሉ ግን ኣብ ቅድሚ ዓቢ መስትያት እዮም ደው ኢሎም ነይሮም። ንነብሶም ከአ ሰጊዶሙላ።

ህይወት ኣብ መወዳእታ

ኣብ ናይ መወዳእታ ሒደት ዓመታቶም ቐሺ ተወልደመድህን ኣብ ዓደም እዮም ተቐሚጦም፣ ኣብ ኣስመራ ኸአ ምስ ቐሺ ሆልመር ኮይኖም ናይ ትግርኛ ብሉይ ኪዳን ይእርሙ ነበሩ፣ ኣብ ኣስመራ ንገለ መዓልታት ኪጸንሑ እንከሎ። እተን ኣብ ኣስመራ ዝነበራ ኸልተ ደቆም ይቐልበእም ነበራ፣ ናይ ሓደ ኻብ ደቕ ደቆም መርዓ ተመዲቡስ ዕንጻይቲ ስለ ዝተሳእነ። ብሕሱር ዋጋ ዕንጻይቲ ኸዕድጉ ናብ ርሑቕ ሃገረ-ሰብ ከዱ፣ ዕንጻይቲ ዓዲጎም ከአ ብባቡር ለኣኸዎ፣ እዚ ነቶም ዘፍቅርዎም ዝገበርዎ ናይ መወዳእታ ኣገልግሎት እዩ ነይሩ፣ ኣብዚ መገሻእም ገህንፋዕ ሓመሙ፣ ምስ ተመልሱ ኸአ ዓራት ሓዙ፣ ሓኪም መርመሮም። ግናኸ ብፈውሲ ኸሓውዩ ኣይተኸእለን።

አብ ሓጺር ግዜ ናብ ጎይታኦም ከም ዚኸዱ ተረድኦም፣ ቀሺ ኤቫርሶን ዝተባህሉ ሸወደናዊ ብዙሕ ሳዕ መጽሓፍ ቅዱስ ከንብሎምን ኪጽልዩሎምን ዕድል ረኸቡ፣ እታ ናይ መወዳእታ ሰዓት እንተ ቐረበት እኳ ቐሺ ተወልደ ግን ህይወቶም ብርኡይ ይልምልም ነበረ፣ በቲ ንሓጥያትን ንበደልን ዝተዋህበ ናይ የሱስ ናይ ምድሓን ሞት ይጸናንዎ ነበሩ፣ ሓንቲ ዓርቢ ምሽት ኣዝዮም ደኸሎም እኳ እንተ ነበሩ። ቀልቦም ግን ኣየጥፍኡን፣ በታ ዝሰዓበት መዓልቲ ብህድኣት ዓረፉ።

ስነ-ስርዓት ቀብሮም ኣብቲ ናይ ኣስመራ ቤተ-ክርስቲያን ተኸየደ። ኣብቲ ናይ ወንጌላውያን ምእመናን መካነ-መቐብር ከኣ ተቐብሩ፣ ቀሺ ተወልደመድህን ብ1930 እዮም ዓሪፎም፣ በቲ ንሓጥኣን ብጸጋኡ ጥራይ ዘድሕን መድሓኒኦም ኣሚናም መይቶም፣ ከሳዕ መቐብሮም ዘሰነይዎም ኣባላት ቤተ-ክርስቲያናዎምን ካልኣትን ተረኸቡ።

ቀሺ ተወልደመድህን ኣብ ምጅማር ዕዮኦም ከምዚ ኢሎም ጽሑፎም ነይሮም። <በዘይ ፍርህን ውልውልን ኣብ ትሕቲ ዕላማ የሱስ ንቐም፣ ጎይታና እግዚአብሄር ቀቕድሜና ይኸይድ። ምሳና እዩ። ይዋግኣልና ኸኣ፣ እቲ ዓወት ናትና እዩ>፣ ኣብ መወዳእታ ነዚ ምድራዊ ግዜኦምን ዕዮኦምን ንዕላማ የሱስ ብዓወት ዛዚሞም ተፋንዮም።

ሓቅዮ ቐሺ ተወልደመድህን ጌጋ ዘይሰኣኖም ሰብ ኣይነበሩን፣ ኣብ በበይኑ ኣጋጣሚታት ርኡይ ጌጋታት ገይሮም ይፈልጡ እዮም፣ ግናኸ ኸሉ ሰብ ብዓቢ ኣኸብሮት ጠመቶምን ብዙሕ እምነት ኣንበረሎምን፣ ብወጻእተኛታትን ደቂ ሃገርን ዝተፈትን ዝተናፈቐን ነበሩ፣ ድሕሪ ሞት ቀሺ ተወልደመድህን። ወይዘሮ ኤልሲ ቪንኩቪስት ከምዚ ዚስዕብ ጽሑፊን። <ናይ ቀሺ ተወልደመድህን ዓቢ ኣበርክቶ ኣብ ኣገልግሎት ስነ-ጽሑፍ እዩ ነይሩ። ብፍላይ ከኣ ኣብ ተልእኾ ምትርጓም መጽሓፍ ቅዱስ፣ መጀመርያ ናብ ቋንቋ ትግረ። ዳሕራይ ከኣ ናብ ቋንቋ ትግርኛ፣ ብዘይካ እዞም ናይ ሓበሻ ቋንቋታት። ቀሺ ተወልደመድህን ቋንቋታት ኣምሓርኛን እቲ ናይ ስነ-መለኮት ቋንቋ ዝኾነ ግእዝን ኣጽርዮም ይዛረቡ፣ ኣብ ሸወደን ነቶም ጥንታውያን ቋንቋታት ኣዕሚቕም ፈለጥዎም፣ ናብ ዓዶም ምስ ተመልሱ ኸኣ ናይ ቋንቋታት እብራይስጥን ዓረብን ፍልጠቶም ወሰኹ፣ ኣብ ዘረባን ጽሑፍን ብቐሊሉ ቋንቋታት ሸወደንን ጣልያንኛን ይጥቀሙ ነበሩ፣ ናይ መጽሓፍ ቅዱስ መብርሂ መጻሕፍቲ (ኮመንተሪታት) ብቋንቋታት ጀርመንን እንግሊዝን ከጽንዑውን ርእየዮም ኣሎኹ።

<ፍልጠቶም ዘየመዛዘን ሊቅነት ኣይነበረን። እቲ ትኩር ኣእምሮኦም ሓሳባት ዘደዮብን ዘውርድን። ዘተኣሳስርን ዘቐውምን እዩ ነይሩ፣ ከብድ ዝበለ ናይ መጽሓፍ ቅዱስ ጥቕሲ እንተ ኣጋጠሞም። እቲ ልክዕ ትርጉም ከሳዕ ዚረኽብዎ ኣይሕለሉን፣ ረቀቕቲ ዝኾኑ ተዛመድቲ ትርጉማትውን ፈልዮም ናይ ምፍላጥ ስምዒቶም ቅልጡፍ ነበረ፣ ናይ ጥቕሲ ብቐዕ ትርጉም ንኺረኽቡ ብርቱዕ ሓላፍነት ይስምዖም፣ ነቲ ዝተኸወለ ትርጉም ዚገልጽ መብርሂ ንምርካብ ኣቋራጭ ምጥቃም ኣይደልዩን፣ ተራ መፍትሒ ምንዳይ ከም ዘይግባእ ከጠንቅቑ ሓንቲ ናይ ጣልያንኛ ምስላ ይጠቕሱ ነበሩ። <ትራዲቶሪ። ትራዲቶሪ> (ተርጓሚ ጠላሚ)፣ ቀሺ ተወልደመድህን ዝነበሮም ብዙሕ ዝዓይነቱ ውህበታት ኣብ ኸሉ ናይ ስነ-ጽሑፍ ዕዮ ተደላዩ መተዓይይቲ ገበሮም፣ ምስ ብዙሕ ሞሳ። ኣብቲ ንኸልተ ናይ ደቀባት ልሳናት ናብ ጽሑፋዊ ቋንቋታት ንምቕያርን ቃል እግዚአብሄር ናብ ሓፋሽ ንምዝርጋሕ መገዲ ንምክፋትን ዝተገብረ ጻዕሪ ኸብቶም ኣብ ቅድሚት ዚስርዑ ጀመርቲ እዮም።